I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se strukah znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija je naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje. poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavenah;

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:

poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj strukah, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njin zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članovah, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblastih i trećih osobah. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter, ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome-postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zaslugah stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdašnjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razredah; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanovit će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razredah, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnikah, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom; pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasovah, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne smije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija moze, držeć se zakonitih ustanovah, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i š njimi dopisivati, ako joj se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znansvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo iz muževah znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravilah sposobnih članovah akademije za potvrdjenje naznačiti nj. c. kr. apošt. Veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarsko kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866 premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1867 god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.), i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od predložene za svako mjesto pravoga člana trojice iza-

brati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se ne veže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobiva diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gl. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. Veličanstvu na potvrdjenje.

Dok nestigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi društvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabrani odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnike skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji neživе u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitane u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjetnički;

izvješće o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da neimaju zapisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu predsjednik zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji hi po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čist dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

*

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodu i razhodu, kao i priegled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeluju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenjo skupne sjednice

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom·

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§. 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kancelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich, m. p.
(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski, m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme, kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izvješće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom svićom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§. 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko ćešće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može točnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§. 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjign čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložiti će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitanicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim právom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice.

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 novč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavinu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolju akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strossmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imanovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela; pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će zanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti občinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(GODINE 1890).

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer**, biskup bosanski i sriemski itd. itd.

Predsjednik:

Dr. Pavao Muhić.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Franjo Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fran Vrbanić.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Dr. Spiro Brusina.

Tajnici:

Dr. Bogoslav Šulek (od god. 1874).

Dr. Petar Matković (od god. 1874.)

Knjižničar i arkivar.

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Šime Matković, pisar.

Marko Banfić, podvornik.

Članovi redom izbora:

1. Počastni.

1867., 25/7. Dr. Franjo Miklošić, umir. sveučilištni profesor u Beču.

1870., 24/11. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilišni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geološkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schultzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.

Umrli (s godinom smrti).

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869 u Pragu.

Dr. August Schleicher, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.

Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 1871. u Pragu.

Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5. 1876. u Pragu.

Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.

Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8. 1877. u Biogradu.

Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilišni, 4/5. 1878. u Padovi.

Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2. 1880. u Petrogradu.

Dr. Ami Boué, geolog, 2/11. 1881. u Beču.

Aleksander Vaclav Macieiowski, profesor na sveučilištu, 10/2. 1883. u Varšavi.

Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan, 1/8. 1889. u Puhakovcu.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, prof. na sveučilištu u Beču.

— Sime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. Armin Pavić, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. Matija Valjavec, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole, u Zagrebu.
1883., 21/11. Pero Budmani, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
— Ivan Tkalčić, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.
— Nadko Nodilo, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— Tadija Smičiklas, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor, 1870. u Zadru.
Fran Kurelac, pisac, 1874. u Zagrebu.
Mato Mesić, sveučilišni profesor, 5/12. 1878. u Zagrebu.
Dr. Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11. 1882. u Zagrebu.
Dr. Lavoslav Geitler, sveučilišni profesor u Zagrebu, 2/6. 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, kr. umir. ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu, predsjednik.
1867., 25/7. Dr. Valtazar Bogišić, profesor na sveučilištu u Odesi.
1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na sveučilištu u Pragu.

1876., 20/11. Dr. Franjo Marković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Fran Vrbanić, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

U m r l i :

Dr. Božidar Petranović, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.

Dr. Jovan Subotić, odvjetnik, 28/1. 1886. u Zemunu.

Janko Jurković, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.

Adolfo Veber, kanonik prvostolne crkve, 6/8. 1889. u Zagrebu.

Dr. Mirko Šuhaj, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. Bogoslav Šulek, pisac u Zagrebu.

— Josip Torbar, ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu.

1867., 1/1. Ljudevit Vukotinović, veliki župan u miru.

1874., 23/11. Spiridion Brusina, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

1875., 22/11. Dr. Gjuro Pilar, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1882., 5/12. Dr. Karlo Zahradnik, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1883., 21/11. Dr. Gustav Janeček, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 7/12. Dr. Vinko Dvořak, sveuč. prof. u Zagrebu.

— Dr. Mijo Kišpatić, profesor kr. realke u Zagrebu i docenat na sveučilištu.

U m r l i :

Živko Vukasović, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.

Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske“, 22/11. 1881. u Ljubljani.

Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4. 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1887., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.

— Martin Hattala, profesor na sveučilištu u Pragu

— Vaclav V. Tomek, profesor na sveučilištu u Pragu.

1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.

— Stojan Novaković, kr. srbski poslanik u Carigradu.

1873., 24/11. Čedomil Mijatović, umirovljeni ministar financija u Biogradu.

1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.

— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.

1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, kanonik sv. Jeronima u Rimu.

— Luka Zore, profesor na gimnaziju u Dubrovniku.

1883., 21/12. Dr. A. Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.

— 21/12. Radoslav Lopašić, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Tomo Maretić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.

1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.

— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

1889., 27/11. Dr. Konstantin Jireček, profesor na sveučilištu u Pragu.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vocel, sveučilišni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

Kapiton Novostrujev, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlovič Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanovič Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4. 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljevič Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijevič Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

— Dr. Hermenegild Jireček, savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.

— Dr. Gustav Wenzel, umir prof. sveučilišta u Pešti.

1870., 24/10. Vaclav Brandl, zemaljski arkivar u Brnu.
1875., 22/11. Dr. Romuald Hube, carsko-ruski pravi tajni savjetnik i senator u Varšavi.
1882., 5/12. Luka Zima, profesor na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/11. Dr. Marijan Derenčin, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.
— 27/11. Dr. Blaž Lorković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— 27/11. Dr. Kosta knez Vojnović, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

Miloš Popović, pisac, 8/8. 1879. u Biogradu.
Medo Pučić, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. Šime Šubic, profesor na sveučilištu u Gradcu.
1873., 24/11. Martin Sekulić, umir. profesor u Rakovcu.
— Dr. Bogoslav Jiruš, sveučilišni profesor u Pragu.
— Dr. Fr. Studnička, sveučilišni profesor u Pragu,
1885. 16/12. Dr. Fr. Vejdovski, sveučilišni profesor u Pragu.
1886., 16/12. J. M. Žujović, profesor velike škole u Biogradu.
— Nikolaj Aleksandrovič Menšutkin, profesor na c. rus. sveučilištu u Petrogradu.

Umrli:

Franjo Erjavec, profesor c. kr. velike realke u Gorici. 13/1. 1887.
Dr. J. Pančić, profesor velike škole u Biogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financijalni:

Tade Smičiklas.
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković.
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Pero Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Fr. Rački.
M. Valjavec.
N. Nodilo.
T. Smičiklas.
Dr. T. Maretić.

e) Za sabiranje podataka o potresih u domovini:

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček.
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

f) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
S. Ljubić.
Dr. Franjo Marković.
T. Smičiklas.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) IZVADCI IZ ZAPISNIKA.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 21. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić; drugih razreda: dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, dopisnik član dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član i predstojnik dr. Fr. Rački čita nastavak razprave o nutarnjem stanju Hrvatske prije XII. vieka, a osobito o „državnom uredjenju u onom razdobju“; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predloženi su od prof. Iv. Milčetića: „Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika“; odlučeno bi, da se štampaju u „Starinah“.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razr. 22. pros. 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi: dr. P. Muhić i dr. Fr. Marković.

Jednoglasno je razred zaključio, da se dosadanji predstojnik razreda prof. dr. Fr. Vrbanić izabira predstojnikom za nastajuću godinu.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 28. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, T. Smičiklas i dr. P. Matković kao tajnik.

Predmet sjednice bijaše izbor predstojnika za tekuću akademijsku godinu. Akademik i predstojnik dr. Fr. Rački bi opet predstojnikom jednoglasno izabran.

Sjednica financijalnoga odbora 31. prosinca 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Predmet viećanja bijaše realiziranje odkazanih ugarskih i erdeljskih razteretnica, pripadajućih zakladi ove akademije, koje će se 1. siečnja o. g. izplatiti.

Premda je akademija u svoje vrieme zaključila, da se za pomenute ugarske i erdeljske razteretnice, koje će se početkom ove godine unovčiti, nabavi zajednička austro-ugarska papirnata renta od $4^2/_{10}\,\%$; nego budući da je ova renta posljednje vrieme u kurzu tako visoko poskočila, da prihod unovčiti se imajuće svote od 135.750 for. odnosno 142.537 for. a. vr. nosio bi prema sadašnjemu burzovnomu kurzu zaj. rente oko 200 for. godišnje manje nego kad bi se za tu svotu nabavili državni papiri, koji nose bar $5\,\%$ čista prihoda:

Uslied toga akademijska je uprava pozvala akademijski financijalni odbor i predložila mu današnje stanje stvari uz poziv, da se sporazumno odredi, koji vrjednostni papiri da se za gore pomenutu svotu nabave, koji bi po prihod akademije bili najizdašniji.

Nakon svestranog pretresivanja bi jednoglasno prihvaćeno, da se obzirom na nastali visoki kurs zajedničke papirne rente odustane od odluke, da se nabavi

zajednička renta za gore pomenutu svotu, nego da se pogledom na sadašnji kurs vriednostnih papira nabavi 5% ugarska papirna renta, jer je glede prihoda razmjerno najpovoljnija.

Ovaj se zaključak ima bezodvlačno visokoj kr. zemaljskoj vladi priobćiti uz molbu, da izvoli naložiti kr. zemalj. blagajni, neka ona bezodvlačno kod kr. državne blagajne u Zagrebu izvoli dignuti svotu odpadajuću za ugarske i erdeljske razteretnice koje pripadaju zakladi ove akademije, te neka kod ovdješnje eskomptne banke, koja je do sada akademiji na ruku išla, za tu svotu nabavi 5% ugarsku papirnu rentu.

Skupna sjednica 5. siečnja 1890.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, dr. B. Šulek, I. Torbar, M. Valjavec, dr. Fr. Marković, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predstojnik javlja, da je akademija smrću izgubila pravoga člana u razredu filozofičko juridičkom dr. Mirka Šuhaja, koj je 30. studenoga 1890. u Pešti preminuo.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ nastavak razprave pr. člana dr. Fr. Račkoga „o državnom uredjenju Hrvatske prije XII. stoljeća, a osobito o županih i gradovih“.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampaju u „Starinah“ „*Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika*“ od prof. I. Milčetića.

3.

Razred filologičko-historički izabrao je za svoga predstojnika opet pr. čl. dr. Fr. Račkoga.

Razred filozofičko-juridički izabrao je za svoga predstojnika opet pr. člana dr. Fr. Vrbanića.

4.

Akademija je čestitala preuzvišenomu pokrovitelju na imenovanju za biskupa prije 40 godina, a preuzv. je pokrovitelj na čestitci liepo zahvalio.

5.

Novoizabrani članovi ove akademije: prof. N. A. Menšutkin u Petrogradu, prof. dr. K. Jireček u Pragu, prof. dr. Blaž Lorković i prof. dr. K. knez Vojnović u Zagrebu zahvaljuju, što su izabrani za članove ove akademije.

6.

Preuzvišeni gospodin ban, dopisom od 22. studenoga 1889. br. 3638. Pr. uzimlje na znanje izbor dr. D. Štura u Beču, i Stjepana Schulzera-Migenburžkoga u Vinkovcih za počastne članove, a dr. Fr. Vejdovskoga u Pragu za dopisujućega člana; ujedno odobrava izbor I. M. Žujovića, prof. u Biogradu, i Nikolaja Alexandrovića Menšutkina, prof. u Petrogradu, za dopisujuće članove.

7.

Gospodarsko družtvo u Moskvi pozivlje na svetkovinu (19./I. 1890.) 25-godišnjega predsjednikovanja svoga predsjednika I. N. Matilova.

8.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s redakcijom etnografijskoga časopisa „Visla“ u Varšavi, a slati će joj se „Rad“ filolog.-histor. i filosof.-juridičkoga razreda.

9.

Akademijski odbori od minule godine odobreni su i za ovu godinu, na ime: za financijalni odbor gg. pr. članovi: T. Smičiklas i dr. Fr. Vrbanić. U odbor za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. P. Matković, N. Nodilo, T. Smičiklas, I. Tkalčić i dop. čl. R. Lopašić. U odbor za izdavanje starih pisaca hrvatskih: dr. Fr. Rački, A. Pavić, dr. Fr. Marković, Petar Budmani i dop. čl. dr. T. Maretić. U odbor za galeriju slika izabrana su gg. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković i T. Smičiklas. U odbor za sakupljanje tradicionalne literature: dr. Fr. Rački, M. Valjavec, N. Nodilo, Tade Smičiklas, i dop. čl. dr. Tomo Maretić.

U potresni odbor: Ljud. Vukotinović, dr. Gj. Pilar, I. Torbar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. V. Dvořak, dr. M. Kišpatić i prof. I. Stožir.

10.

Čitan bi zapisnik sjednice financijalnoga odbora u poslu realiziranja ugarsko-erdeljskih razteretnica pripadajućih zakladi ove akademije, koje će se razteretnice u iznosu od 135.750 for. k. n. ili 142.537 for. a. vr. izplatiti prvih dana siečnja 1890. (gl. zapisnik istoga odbora od 31. prosinca 1889.)

U toj sjednici nakon svestrana pretresivanja bi jednoglasno odlučeno, da se obzirom na nastali visoki kurs papirne rente odustane od odluke da se za gore pomenutu svotu nabavi zajednička $4^2/_{10}$ % papirna renta, nego da se pogledom na sadašnji kurs vriednostnih papira nabavi 5% ugarska papirna renta; jer je glede prihoda razmjerno najpovoljnija.

Ova odluka bi bezodvlačno priobćena visokoj kralj. zemaljskoj vladi, koja odpisom svojim od 2. siečnja

t. g. br. 51. javlja, da je u smislu pomenute odluke naloženo kr. zem. blagajni, da se za realizirane ugarsko-erdeljske razteretnice nabavi pomenuta ugarska 5% papirna renta, i da je provedenje toga posla povjereno ovdješnjoj hrvatskoj eskomptnoj banci. Ovaj posao financijalnoga odbora i akademijske uprave bi jednoglasno odobren.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 8. siečnja 1890.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar; članovi razreda: dr. Dr. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. V. Dvořak, dr. Mijo Kišpatić.

Za predstojnika ovoga razreda bi izabran gosp. prof. Spiridion Brusina.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 5. veljače 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi: M. Valjavec, dop. član dr. T. Maretić, a dr. P. Marković kao tajnik.

Pravi član M. Valjavec čita razpravu o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i hrvatskoj kajkavštini; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 18. veljače 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, P. Budmani, N. Nodilo, dop. čl. dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član N. Nodilo čita posljednji dio svoje razprave o „religiji Srba i Hrvata", naime o „Mjesecu" i

„Danici“; odlučeno, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi „Rada“.

2.

Predana bi razprava prof. dr. M. Šrepela: „Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike“; odlučeno da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 23. veljače 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, J. Torbar, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava pr. čl. N. Nodila o „Mjesecu i Danici“.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava sveučil. profesora dr. M. Šrepela: Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava pr. člana M. Valjavca o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i hrvatskoj kajkavštini.

2.

Povodom javljene smrti pokojnoga akademika dr. M. Šuhaja (gl. zapisnik skupne sjednice od 5. siečnja 1890.) pita pr. član T. Smičiklas: da li je prigodom smrti Šuhajeve bila na akademijskoj zgradi izvješena crna za-

stava. Predstojnik odgovori: crna zastava, koja se prigodom svakoga akademika bez razlike izvjesi, bila je takodjer prigodom smrti Šuhajeve izvješena. Ovaj odgovor predstojnikov mnogi su pritomni akademici posvjedočili.

3.

Razred matematično-prirodoslovni izabrao je pr. člana S. Brusinu za svoga predstojnika.

4.

Predstojnik javlja: da je dne 9. veljače t. g. preminuo u Hitzingu kod Beča veliki hrvatski rodoljub i dobrotvor ove akademije Metel barun Ožegović.

S obzira na velike pokojnikove zasluge akademijska je uprava, potaknuta primjerom gradske obćine i hrvatske Matice, da izrazi pokojniku počast, koju mu je dužna ova akademija kao svomu dobrotvoru i prijatelju, dala položiti mu vienac na odar i odaslala je tajnika dr. P. Matkovića u Beč k sprovodu. Uprava moli, da sl. akademija izvoli ovu odredbu uprave i u to ime izdane troškove odobriti. Odobravajuć sve to što je učinjeno izriče akademija pokojniku: „Slava“.

5.

Dopisujući članovi: dr. M. Derenčin i prof N. Žujović u Biogradu, zahvaljuju, što su izabrani za članove ove akademije.

6.

Gospoja Zdenka Švrljuga rodj. pl. Čačković poklonila je za galeriju slika dvie slike-pastella Samuela Botschilda od g. 1692. Prem da je akademijska uprava veledušnoj darovateljici jur zahvalila, opetuje tu zahvalnost i sva akademija.

7.

Velečastni gospodin župnik J. Beruta, upravljatelj akademijske imovine u Koprivnici, dostavio je kupoprodajni ugovor sklopljen s Terezom Hadun glede njeke akademijske sgrade nasliedjene od pokojnoga Kosa, a prodane na javnoj dražbi za 243 for. Akademijska je uprava ugovor podpisala i jedan primjerak za dalju porabu pridržala.

8.

Visoki kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu javlja odpisom svojim od 30./I. t. g. br. 1935., da se za gotovinu unišlu realiziranjem ugarsko-erdeljskih razteretnica spadajućih zakladi jugoslavenske akademije u skupnoj nominalnoj vriednosti od 135.750 for. sr. ili 142.537 for. 50 novč. a. vr. u iznosu od 140.437 for. 50 novč. nabavilo kod mjenjačnice hrv. eskomptne banke zadužnica 5% ugarske papirne rente u nominalnoj vriednosti od 142.200 for. i izdalo se za nje kupovnina po tečaju od 99.675 s 141.737 for. 85 novč., uz naknadu kamata s 730 for. 75 novč., dakle ukupno 142.461 for. 60 nč. Ovaj izvještaj visoka kr. odjela bi sa zahvalnošću uzet na znanje i ravnanje.

Sjednica odbora za galeriju 13. ožujka 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: Š. Ljubić, T. Smičiklas i dr. Fr. Marković.

1.

Odborski predsjednik dr. Fr. Rački prikazuje sliku N. Mašića predstavljajuću „Ličanina“, koja je sada vlastničtvo gospodje Laure udove Jurkovićeve, a voljna ju je prodati za galeriju propustiv odboru, da ustanovi cienu. Predsjednik zagovara kupnju obzirom na umjetnu

vriednost slike i što će se njom pomnožiti broj Mašićevih slika naše galerije. Predlaže, da se za nju ponudi stotina forinti, koja će se podmiriti iz prihoda galerije. Odbor prihvaća jednoglasno taj predlog.

2.

Odborski predsjednik obavješćuje, da je na molbu uglednih domoljuba uz naknadno odobrenje odbora dozvolio, da slovenska umjetnica Ivana Kobilca izloži svoje slike u dvorani kartona bezplatno pod jedinim uvjetom, da se dvorana poslije izložbe očisti; dozvolio je tim pripravnije, što je umjetnica čisti prihod od ulaznine namienila zakladi liečničkoga fakulteta ovdješnjega sveučilišta.

Uzima se s odobrenjem na znanje.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 15. ožujka 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: P. Budmani i dop. čl. dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. T. Maretić čita obznane o trima najznatnijim linguističnim djelima g. 1889. Isti predao je razpravu: slavenski i litavski nominalni akcenat; odlučeno, da se oboje štampa u „Radu".

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 16. travnja 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar i dr. M. Kišpatić; drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. M. Kišpatić čita svoju razpravu: Kloritni škriljevac iz Psunja; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Isti čita izvještaj potresnoga odbora za 1888. i 1889. godinu; odlučeno da se štampa u „Radu".

Skupna sjednica 20. travnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava dop. čl. dr. T. Maretića: *Slavenski i litavski nominalni akcenat.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se od istoga člana Maretića štampaju u „Radu" obznane o trima najznatnijim linguističnim djelima g. 1889.

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pr. člana dr. M. Kišpatića: *Kloritoidni škriljevac iz Psunja.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se od istoga člana Kišpatića štampa u „Radu" izvještaj potresnoga odbora za god. 1888. i 1889.

3.

Čitan bi i odobren zapisnik za galeriju slika (gl. zapisnik sjednice istoga odbora od 13./III. t. g.). (Gledaj niže.) K tomu javlja predstojnik, da je preuzv. pokrovitelj poklonio galeriji liepu kopiju u akvarelu od E. Kaisera slike Andrije del Sarto: „porodjenje bogorodice, koje se matica nalazi u arkadah crkve Anunziate u Fiorenci. Slika će se smjestiti u dvorani kartona, a velikodušnomu dobrotvoru izriče akademija za ovaj liepi dar najučtiviju hvalu.

4.

Preuzvišeni pokrovitelj zahvaljuje akademiji, što mu je čestitala k imendanu.

5.

Barun Ljudevit Ožegović zahvaljuje akademiji, što je izaslala svoga člana k sprovodu i što je položila vienac na odar pokojnoga mu otca Metela.

6.

Visoka kr. zemaljska vlada priobćila je računarske izkaze o zakladi ove akademije koncem god. 1889. Zaklada je imala ukupno 398.040 for. 26 nč. u nominalnoj vriednosti. Financijalna operacija provedena početkom g. 1890. još nije u izkazih izkazana. Proračun zaklade za g. 1890. proračunan je na 15.772 for. Uprava je dostavila ove izkaze financijalnomu odboru, koji jih je bez primjetbe povratio.

S tim u savezu javlja visoka kr. zem. vlada (27./III. t. g. br. 2501.), da je 5-postotna ugarska papirna renta za akademijsku zakladu vinkulirana u jednu zadužnicu od 142.200 for. br. 3629 od 7./II. 1890.).

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 10. svibnja 1890.

Predstojnik: odsutan; članovi razreda: M. Valjavec, dr. Fr. Maixner, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Prof. dr. M. Šrepel kao gost čita razpravu o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predložena bi razprava g. M. Milasa o današnjem trpanjskom dialektu; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica odbora za galeriju 14. lipnja 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: Š. Ljubić, T. Smičiklas i dr. Fr. Marković.

1.

Odborski predsjednik dr. Fr. Rački javlja, da su galeriji poklonili: a) pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer sliku kupljenu u Firenci, koja je u trgovini umjetnina i starina kod Gagliardia izložena bila pod imenom Petra Perugina, a koju profesor i restaurateur starih slika kod tamošnje galerije akademije umjetnosti Cambi pripisuje Francescu Fracii. b) akademik I. Tkalčić prvotisak s miniaturami.

Ovi se darovi primaju sa zahvalnošću, te je slika fiorentinska prikazujuća madonu smještena u II. dvorani galerije, a prvotisak s miniaturami postavljen u ormar u sbirku miniatura u VI. dvorani.

2.

Odborski predsjednik predlaže, da se za posjet galerije stranaca ustanovi vrieme od 12—1 sata svaki dan uz prijavu kod akademijskoga podvornika; pošto je ovaj dužan obavljati i druge akademijske poslove, koje bi zanemario, kada bi cielo jutro stajao na uslugu stranim posjetnikom galerije, a ovim je dovoljno providjeno, ako se ono vrieme za posjet odredi.

Predlog se prima, te ima za obaviest priobćiti na tabli.

3.

Slikar Metudi moli dozvolu, da smije kopirati sliku I. Čermaka: Ranjeni Crnogorac.

Dozvoljava se, razumieva se u samoj galeriji.

4.

Pošto je prvo izdanje popisa slika galerije razpačano: zaključuje se, da se štampa II. popunjeno i izpravljeno izdanje.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razreda 19. lipnja 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dr. Fr. Marković; dop. čl.: dr. K. knez Vojnović i dr. B. Lorković; drugih razreda: dr. Fr. Rački, dr. Gj. Vilar, P. Budmani, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. Kosta knez Vojnović čita razpravu o državnom ustrojstvu republike dubrovačke; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Skupna sjednica 22. lipnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, M. Valjavec, dr. Fr. Marković, P. Budmani, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filogičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava prof. dr. M. Šrepela *o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura.*

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava M. Milasa *o današnjem trpanjskom dialektu.*

2.

Odobrena bi odluka filozofičko-juridičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava dop. člana dr. Kost. kneza Vojnovića *o državnom ustrojstvu republike dubrovačke.*

3.

Kod glavne skupštine osjegurajuće zadruge „Croatie“ zastupao je akademiju tajnik dr. P. Matković.

4.

Uzimlje se sa zahvalnošću na znanje, da su izplaćeni zapisi: pokojnoga akademika A. Vebera u hrv.-slav. zemljišno-odkupnoj obveznici od 1000 for., a pokojnoga opata Ivana Fiamina u iznosu od 500 for.

5.

Visoka kr. zemaljska vlada javlja, da je nabavljena za akademijsku zakladu jedna obveznica zajedničke papirne rente od 100 for.

6.

Poglavarstvo kr. i sl. grada Zagreba javlja, da je izvučena drž. srećka od god. 1860. (ser. 2900 br. 14—1), pripadajuća zakladi ove akademije, u iznosu od 100 for., koju svotu je gradsko poglavarstvo kr. zem. blagajni predalo.

7.

Presvietli gosp. Ljudevit barun Ožegović poklonio je akademiji pisma svoga pokojnoga otca Metela. Isti je poklonio takodjer tri sanduka knjiga, kojimi će se akademijska knjižnica popuniti.

Za jedan i drugi dar izriče se veledušnomu darovatelju najučtivija hvala.

8.

Čitan i bi odobren zapisnik odbora za galeriju slika (gl. gore zapisnik sjedn. istoga odbora od 14. lipnja t. g.). Veledušnomu dobrotvoru preuzvišenomu pokrovitelju i akademiku Tkalčiću izriče akademija najučtiviju hvalu.

9.

Akademijski računi o prihodu i razhodu za 1889. godinu, izpitani i odobreni po financijalnom odboru, uzimlju se uz izvještaj predstojnika dr. Fr. Račkoga na znanje i ravnanje, predstojniku pako podjeljuje se absolutorij i izriče mu akademija veliku zahvalnost za njegov neumorni trud. — Izvještaj glasi:

Slavna akademijo!

Pokle je tek prije tri dana dotiskana posljednja knjiga izdana troškom prihoda godine 1889., mogli su tek sada zaključeni biti njezini računi.

Ukupan se prihod izkazuje sa 19.313 for. 76 novč. a ukupan razhod sa 19.825 for. 59 nč. te prema tomu zaključuju se računi s manjkom od 511 for. 83 novč., koji se imade pokriti iz prihoda godine tekuće. Prihod minule godine je manji od prihoda predprošle godine za 1867 for. 54 nč. i to ponajglavnije s toga, što je iz prihoda akademijske zaklade doznačeno bilo za 1536 for. manje nego li godine 1888. i što je akademijska knjižara za 1122 for. 13 nč. manje knjiga razprodala. Dakle ove dvie stavke iznosile su za 2658 for. 13 nč. manje. Pošto je proračun za g. 1889. sastavljen bio na osnovu prihoda g. 1888., to se taj manjak nije mogao predvidjeti. Uz to njeka su djela izašla obširnija, po tom skupocjenija, nego li je u proračunu predvidjeno bilo.

Premda je prihod manji bio, to se je u književne svrhe izdalo više nego li godine 1888. Tako za tisak 8262 for. 41 nč. prema 7862 for. 19 nč. god. 1888., za nagrade samo za 15 for. 30 nč. manje. Nu zato se je kod neknjiževnih izdataka prištedilo. Šta se prihoda kuća tiče, zagrebačka nosi prilično jednako; nu koprivnička je od malene koristi.

Na račun prihoda god. 1889. izašlo je ukupno jedanaest knjiga, na ime pet knjiga „Rada“, za tim po jedna „Starina“, starih hrv. pisaca, historijskih spomenika i rječnika, ljetopisa i jedno posebno djelo. — Napokon spominjem, da manjak, kojim svršava godina, ne zabunjuje ništa i ne smeta redovita poslovanja, pošto izdavanje djela prelazi iz jedne na drugu godinu.

U Zagrebu polovinom lipnja 1890.

Dr. Fr. Rački v. r.

I. Priegled

prihoda i razhoda zaklade jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti god. 1889.

A. Prihod.

	for. n.	for. n.
1. Ostatak godine 1888. . . .		979·57
2. Četiri petine čista prihoda akademijske zaklade u smislu čl. XIV. pravila, koje po izkazih kr. zem. računovodstva, priobćenih po kr. vladnom odjelu za bogoštovje i nastavu od 27. ožujka 1889. god. br. 3188 i 24. srpnja t. g. br. 4519 iznose	14.634	
K tomu kamati od uloženih kod hrv. eskomptne banke novaca	45·05	14.679·05
3. Čist prihod od kuća		357·07
4. Poseban prihod Strossmayerove galerije akademijske		469·65
5. Čist prihod od razprodanih knjiga		1.681·96
6. Prihod druge vrsti		146·46
7. Prinos preuzv. pokrovitelja J. J. Strossmayera za rječnik . .		1.000·—
Ukupno .		19.313·76

Slovom: devetnaest tisuća tri stotine i trinaest forinti 76 novč.

B. Razhod.

	for. n.	for. n.
1. Uprava: plaća tajnicima, pisaru, podvorniku, nagrada činovniku kr. računovodstva		1.980·—
2. Pisara		43·19
3. Akademička palača: osjeguranje, popravci, ogrjev, razsvjeta, čišćenje, pokućtvo . .		462·34
4. Književan rad, knjižnica i galerija slika:		
a) tisak i vez obielodanjenih djela	8.262·41	
b) nagrade piscem	5 707·70	
c) nova gradja za akademijski rječnik	352·47	
d) skupljanje histor. gradje .	190·—	
e) knjižnica: plaća knjižničaru i časopisi	805·40	
f) galerija: restauracija slika, okviri, stakla, ormari . .	1.021·35	
g) poštarina i odprema knjiga	66·33	16·405·66
5. Izvanredni i nepredvidjeni izdatci:		
a) odplata zajma od 13.000 za gradnju palače . . .	733·60	
b) drugi izdatci	200·80	934·40
Ukupno . .		19.825·59

Slovom: devetnaest tisuća osam stotina i dvadeset i pet for. 59 novč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

A. Prihod	19.313	for. 76	nč.
B. Razhod	19.825	„ 59	„
dakle manjak	511	for. 83	nč.

t. j. pet stotina i jedanaest for. 83 nč., koji prelazi u izdatak godine 1890.

Pregledani i nadjeni u redu

U Zagrebu, 21. juna 1890.

Financijalni odbor:

Dr. Fr. Vrbanić v. r. Tade Smičiklas v. r.

Iz prihoda god. 1889. izašlo je na svjetlo jedanaest knjiga, naime „Rada“ knj. XCIV, XCV, XCVI, XCVII, XCVIII. Starina knj. XXI, starih hrvatskih pisaca knj. XVII, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium vol. XX, rječnika hrvatsko-srpskoga jezika sv. XI, istorija hrvatskoga pravopisa (posebnih djela IX) od akademika dr. T. Maretića i Ljetopisa sv. IV.

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu akademijsku koncem g. 1889. po izkazu kr. zem. računarskoga ureda od 27. veljače 1890. god.

		for.	nč.
1.	U gotovom novcu	6	60
2.	U razteretnicah hrvatsko-slavonskih .	105,130	—
	erdeljskih	133.750	—
3.	U odkupnih hrv. slav. obveznicah .	10.200	—
4.	U zadužnicah sjedinjenoga držav. duga	68.200	—
5.	U obveznicah lutrijskoga zajma . .	12.000	—
6.	U dionicah	50	—
7.	U zadužnicah austr. papir. rente . .	21.400	—
8.	U 4% ugarskoj zlatnoj renti . . .	11.700	—
9.	U srećkah	95	—
10.	U dionicah austrijskog veres. zavoda	100	—
11.	U dionicah društva „Associazione dalmatica“	20.000	—
12.	U zadužnicah dunav. parobr. društva	100	—
13.	U privatnih obveznicah	15.208	—
14.	U knjižici I. hrvatske štedionice . .	90	66
	Ukupno . .	398.040	26

10.

Prihvaća se predlog, da se u mjesto jedne knjige „Rada“ za tekuću godinu izda još jedna knjiga „Starina“.

Ovom prilikom potaknuto je pitanje o katalogiziranju akademijske biblioteke. Pošto se je priznala potreba osim ceduljnoga još i podpunoga, abecednoga odnosno inventarnoga kataloga, izabran bi odbor, naime gg. akademici I. Tkalčić, T. Smičiklas i dr. G. Janeček, koji će ovo pitanje svestrano proučiti i akademiji što prije dotične predloge podastrieti.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 23. lipnja 1890.

Predstojnik: S. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. K. Zahradnik.

Razred predlaže dopisujuće članove.

Akademik dr. Gj. Pilar javlja, da je njegovo djelo „O geografskim koordinatama“ gotovo doštampano, samo još naslov te uvod da treba.

Isto javlja akademik dr. G. Janeček, da je prva polovica njegovog spisa o fizikalnoj kemiji doštampana, te da će ovih dana na svjetlo izaći.

Sjednica odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika 1. srpnja 1890.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, I. Tkalčić, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

O historijskoj gradji, koja je dosele sakupljena, izvješćuje se ovo:

1.

Listine iz mletačkoga arkiva, koje uredjuje akademik S. Ljubić, imaju se nastaviti do propasti kraljevine Bosne, odnosno do god. 1470. Ove tekuće godine štampati će se 30 araka, a ono što će preostati, štampati će se sliedeće 1891. godine.

2.

Akademik dr. Fr. Rački izvješćuje o sakupljanju gradje za „Codex diplomaticus et epistolaris“.

Pošto su listine XII. vieka izdane u Kukuljevićevu „Codex diplom.“ knj. II., te će se za taj viek listine

kolationovati i popuniti: to se je veća pažnja obratila na XIII. viek i djelomice na prvu polovinu XIV. vieka. Prije svega, da se imade podpun pregled svih izdanih izprava, izpisane su listine onoga razdobja iz velikih zbornika: Lučića, Farlata, Krčelića, Fejera, izdanja kr. magjarske akademije itd. (s oznakom kod svake, gdje se ili matica ili priepis nalazi). Započeto je i kolacionovanje; tako je dr. Fr. Rački dotična izdanja prispodobio s izpravami, koje se čuvaju u dvorskom arkivu bečkom; dr. Jeliću, stanujućemu sada u Rimu, povjereno, da listine pape Inocencija III. i sliedećih po Theineru u djelih: Monumenta Hungariae i Slavorum meridionalium sravni i izpravi po regestih vatikanskoga arkiva, što je on i učinio sve do regesta Grgura IX. uključivo. Izdanja listina I. Tkalčića nisu ni izcrpana ni prispodobljena, jer se dielom držalo površnim, dielom odgodjeno na kašnje vrieme. — Misli se u obće, da se sakupljanje gradje nalazeće se u zagrebačkih arkivih, koje se svaki čas može započeti, odgodi; pa da se najprije prikupi gradja stranih arkiva. Uz prispodabljanje izdane gradje spomenuti Rački i Jelić izpisali su izprave još neobielodanjene, u koliko su im došle pod ruku. — Zadarski profesor Brunelli prepisao je 42 listine XIII. vieka iz tamošnjega zem. arkiva, a I. Tkalčić do 103 iz domaćih arkiva.

Od stranih arkiva, pošto je gradja mletačkih izcrpana po akademiku Ljubiću, obratiti će se pažnja osobito na vatikanski, dalmatinski i budim-peštanski.

Vatikanski obećaje obilnu žetvu, odkada se veledušnošću sadašnjega pape Lava XIII. učeni sviet smije slobodnije služiti historijskim blagom ondje zakopanim. S toga bi akademiji imalo ležati na srcu, da prema svojim sredstvom pomogne čim više, kako bi se Jeliću

boravak u Rimu omogućio. Odanle mogao bi pabirkovati i po arkivih i knjižnicah Napulja i Firence, a kada se desi u Dalmaciji ljetnih mjeseci, takodjer u zadarskom i spljetskom arkivu, radi čega se s njim dogovara. Što je već do sada sakupljeno gradje, kada bi se kritički obradila, dalo bi dvie tiskane knjige.

Isti akademik izvješćuje, da je akademija preporučila predstojničtvu arkiva vatikanskoga svećenika dr. Jelića, koji za akademiju radi.

3.

Akademik T. Smičiklas izvješćuje o sakupljanju gradje za „acta diaetalia". Izvještaj glasi:

Vele slavnoj akademiji u pogledu *acta diaetalia* — čast mi je izviestiti:

1. Prepisani su zapisnici do god. 1600. iz originala do sada manjkavo izdani od Fraknoja, prepisani od nevješta čovjeka iz jednoga staroga prepisa.

2. Iz tajnoga bečkoga arkiva dobio sam do sada samo do god. 1530. prepisa, ali sam pobilježio sve do god. 1600., te se marljivo prepisuje.

3. Gosp. Lopašić prepisao je i za sabore i za acta Habsburgica, koja sam nakanio izdavati pored sabora, veoma krasnih stvari iz ljubljanskoga arkiva, a prepisao je i one zanimive ali veoma loše izdane stvari od Krčelića za g. 1529—1530., korespondenciju Kacijanerovu, biskupa Šimuna Erdeda, Karlovića itd.

Za sada ne kanim prekoračiti god. 1600., a u to ime polazim jošte u Gradac i u Ljubljanu, a prema okolnostima i u Innsbruck i u Budimpeštu. Tekar kada dovršim 16. vijek za štampu, nastojati ću i dalje po mogućnosti.

4.

Akademik Smičiklas predlaže sbirku listina i pisama glagolskih, što je sakupio R. Lopašić. Izvještaj glasi:

Čast mi je predložiti zbirku „Croatica“ od gosp. R. Lopašića za 15. i 16. vijek. Spomenici su svi pisani najprije i najviše glagolicom, a ima ih i cirilicom i latinicom.

Predlažem, da ih akademija u posebnom tomu „Monumenta“ štampa. Ali imam primietiti:

1. Spomenici su prepisani latinicom, a ja sam za to, da se štampaju cirilicom, osim onih, koji su pisani latinicom.

2. Da se dopune i poveljama, kojih ima i gosp. Lopašić, ima ih i akademija, a njeke ima presv. gosp. dr. Rački, a možda bi se još gdjekoja dobila.

3. K ovim spomenicima pribrojio bih ja i urbare, naročito onaj frankopanski hrvatski 15. vijeka, koji je u gosp. Lopašića.

4. U obće neka bude ovo II. tom iza Kukuljevićevih „Acta Croatica“.

Odluka o toj sbirci sliedit će, kad se sbirka od drugih članova pregleda i drugimi listinami popuni.

5.

Predlažu se od o. E. Fermendžina „acta Bosnae ecclesiastica“, o kojih će takodjer slieditи u svoje vrieme odluka.

6.

Kod predlaganja nastavka ili III. knjige od „acta Ragusina“ odlučeno bi, da se stvari od manje vriednosti priobće u kratkom izvodu i da se samo znatnije „commissiae štampaju per extensum.

Ovi su izvještaji uzeti na znanje i ravnanje.

Sjednica odbora za tradicionalnu literaturu 10. srpnja 1890.

Predsjednik: dr. Fr. Račkí; članovi: N. Nodilo, T. Smičiklas, M. Valjavec i dr. T. Maretić.

Pojedini članovi u kratko navedoše razloge za svoja mnienja, koja se razlikuju od mnienja što su izražena u izratku odborskog člana dr. T. Maretića:

1. Da se skuplja gradja za tradicionalnu literaturu ne samo hrvatska i srpska, već takodjer slovenska.

2. Da se u krug ovoga posla uzmu jezik, imenito nariečja, za tim predaje i uspomene prošlosti sačuvane u pripovietkah, pjesmah, poslovicah, basnah, gatkah itd.

3. Da uži odbor, sastavljen od dr. Fr. Račkoga, T. Smičiklasa i N. Nodila, sastavi pitanja i naputak za skupljanje gradje u području folkloristike; za tijem uži odbor od M. Valjavca i dr. T Maretića da izradi potanji naputak za sabiranje dijalektologičke gradje. Ovaj drugi pododbor može uzeti u pomoć takodjer akademika P. Budmania.

Skupna sjednica 20. srpnja 1890.

Predsjednikov zamjenik: predstojnik dr. Fr. Račkí; pravi članovi: dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, dr. K. Zahradnik, Iv. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava prof. A. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opazanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru“.

3.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za izdavanje historičkih i juridičkih spomenika (gl. zapisnik sjednice istoga odbora od 1. srpnja t. g.).

4.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za sakupljanje tradicionalne literature (gl. zapisnik sjedn. istoga odbora od 10. srpnja 1890.).

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 11. listopada 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; članovi razreda: J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček i dr. M. Kišpatić; drugih razreda: dr. Fr. Rački, dop. čl. dr. K. kn. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Čitana bi razprava prof. A. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opažanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru“; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 22. listopada 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: S. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član Ivan Tkalčić čita razpravu: Parnice proti vješticam u Hrvatskoj; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predan bi prilog otca Eusebija Fermendžina: Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i drugih književnih prilikah u Hrvatskoj g. 1620—48.; odlučeno, da se štampa u „Starinah“.

3.

Predan bi prilog Julija Jankovića, profesora u Varaždinu: Ustanove nekih cehova u Varaždinu; odlučeno, da se odkupi rukopis od pisca za poseban odjel historičko-juridičkih spomenika.

Sjednica filozofičko-pravoslovnoga razreda 5. studenoga 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dop. član dr. Bl. Lorković i dr. Kosta knez Vojnović; drugih razreda: Sp. Brusina, a dr. P. Matković kao tajnik.

Dopisujući član dr. Bl. Lorković, čita svoju razpravu: Sadanje stanje gospodarske nauke; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Skupna sjednica 9. studenoga 1890.

Predsjednikov zamjenik: Dr. Fr. Rački; pravi članovi: Šime Ljubić, J. Torbar, Lj. Vukotinović, Spiro Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković, kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pravoga člana I. Tkalčića: Parnice proti vještcam u Hrvatskoj.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Starinah" prilog otca E. Fermendžina naime: Listovi o izdavanju glagolskih crkvenih knjiga i drugih književnih prilika u Hrvatskoj god. 1620. do 1648.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se odkupi od Julija Jankovića, profesora u Varaždinu rukopis: ustanove njekih cehova u Varaždinu, koj će se s vremenom

štampati u posebnom odjelu historičko-juridičkih spomenika.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-pravoslovnoga razreda, da se štampa u radu razprava dopisnika-člana dra. Bl. Lorkovića: Sadanje stanje gospodarske nauke.

3.

Akademija je čestitala preuzvišenomu pokrovitelju prigodom 40-godišnjice njegova biskupovanja, a akademici Rački, Matković, Smičiklas i Vojnović čestitali su na ime akademije preuzv. pokrovitelju na dan svetkovine u Djakovu.

4.

Akademija je čestitala odboru za odkriće Kačićeva spomenika, a akademik Smičiklas zastupao je akademiju kod te svečanosti. Budući da je isti akademik o svom trošku u Dalmaciju putovao, izriče mu akademija u to ime veliku hvalu.

5.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija sa zavodom „Specula vaticana“ u Rimu, a slati će mu se publikacije matematično-prirodoslovnoga razreda.

6.

Odvjetnik dr. G. Bulat izvješćuje o sadašnjem stanju družtva „Associazione Dalmata“ u Spljetu. Predstojnikovo razlaganje o izvještaju i predmetu uzeto bi s izvještajem na znanje.

7.

Visoki kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu javlja, da su akademijski računi za g. 1889. od računarskoga ureda kr. zemaljske vlade odobreni.

8.

Izvještaj predstojnikov o popravcih na krovu akademijske palače uzimlje se s odobrenjem na znanje.

9.

Predstojnik izvješćuje o stanju akademijske kuće u Vlaškoj ulici i predlaže, da bi se odredio mali odbor, koji će sa strukovnjaci izpitati predloženu dogradnju, te akademiji u svoje vrieme konkretan predlog podastrieti. Odbor će sastojati od predstojnika dra. Franje Račkoga i članova financijalnoga odbora.

10.

Preuzv. pokrovitelj poklanja akademijskoj galeriji sliku oca Medovića: Sv. Bonaventura, a akademija izriče veledušnomu darovatelju najučtiviju hvalu.

11.

Predstojnik dr. Fr. Rački poklanja galeriji sliku: „poklonstvo maga", za taj liepi dar izriče akademija darovatelju najučtiviju hvalu.

12.

Uprava pozivlje predstojnike razreda, neka sazovu sjednicu, u kojoj će razpravljati, imade li koje gotovo djelo, kojega bi se trošak uvrstio u proračun za g. 1891.

13.

U savezu s odlukom skupne sjednice od 23. veljače o. g. čitan bi obrazloženi predlog financijalnoga odbora, da se odkaže knjižari Hartmanovoj (Kugli i Deutsch) postojeći ugovor o razprodavanju akademijskih knjiga. Većinom glasova zaključeno je, da se knjižari odkaže postojeći ugovor o razprodaji akad. knjiga prema odredbi ugovora, i da se knjižara pozove, da zaključi račune o razprodanih akad. knjigah, a da nerazprodane povrati.

Sjednica odbora za izdavanje starih pisaca 18. studenoga 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; odbornici: P. Budmani i dr. T. Maretić.

1.

Predsjednik spominje, da je sazvao sjednicu, da o tom vieća, bi li se u proračun, koji se za buduću godinu sastavlja i koji će se glavnoj skupštini predložiti, uvrstila njeka svota za izdanje kojega staroga pisca.

Zaključeno, da bi svakako bilo dobro, da se buduće godine, pošto tekuće nije nijedan pisac izdan, izda XVIII. knjiga starih pisaca.

2.

Pošto je već od prije izražena želja, da se kod izdavanja nastoji popuniti doba prije Ivana Gundulića:

Zaključeno, da se za štampu prirede djela Dinka Ranjine, pjesnika trajne vriednosti, neobziruć se na to što su i u novije doba izdana. O samom izdanju pridržava si odbor poseban zaključak.

Sjednica javna 20. studenoga 1890. na spomen 200-godišnjice oslobodjenja od Turaka.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, Spiro Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. Fr. Maixner, T. Smičiklas, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dop. član dr. K. Vojnović, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član prof. Tade Smičiklas čita svoju razpravu „Oslobodjenje Slavonije od Turaka“; odlučeno, da se štampa s izpravami i kartom kao posebno djelo 1891. godine.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 26. studenoga 1890.

Predstojnik: S. Brusina; članovi razreda: dr. Gj. Pilar, J. Torbar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić.

1.

Pravi član dr. Gj. Pilar predaje u rukopisu 2. dio radnje prof. Mohorovičića: „Njekoji rezultati opažanja oblaka u Bakru".

Zaključeno, da se štampa u „Radu".

2.

Predstojnik S. Brusina predlaže akademiji prispjeli otisak matematičke radnje od Fr. Lesske iz Debrecina.

Ustupa se akad. knjižnici.

3.

Predstojnik pita, ima li tko od prisutnih članova djelo, za koje bi trebalo zatražiti pokriće u dogodišnjemu proračunu. Pošto nitko ne pripravlja nikakova samostalna djela za tisak, predložiti će se za uvrštenje u proračun samo opet djelo akademika i predstojnika S. Brusine „Fauna".

Skupština glavna 4. prosinca 1890.

Predsjednikov zamjenik dr. Fr. Rački; pravi članovi: Sp. Brusina, dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Tajnik dr. P. Matković konstatuje, da je u skupštini sabrano 16 pravih članova. Budući da akademija

danas broji 26 pravih članova, tim bi bio prema § 11. akad. poslovnika za držanje glavne skupštine dovoljan broj članova.

2.

Proračun za god. 1891. ustanovljen akademijskom upravom s odobrenjem financijalnoga odbora bi pročitan i uzet u pretres. Tajnik čita proračun od stavke do stavke. Budući da je kod stavke 1. a) (uprava) uvršten u proračunu samo jedan tajnik u mjesto dojakošnje dvojice, pita se za razjašnjenje predstojnika, koji predlaže, da bi se za sada (pošto je tajnik Matković molio, da ga se više nebi biralo) ostalo kod jednoga tajnika; a pokaže li se potreba, da će se predložiti u svoje doba još drugi tajnik. Ovaj predlog bi većinom glasova prihvaćen.

Kod proračuna za knjižnicu izvješćuje akademik dr. G. Janeček na ime odbora o stanju knjižnice, te predlaže, da bi se knjižnica, dok se savršeno neuredi, vanjskoj publici zatvorila i da bi se katalog o uredjenom dielu knjižnice autografirao i po malo popunjivao. Nakon svestrana razpravljanja bi napokon zaključeno, da se akademijska knjižnica, dok se savršeno neuredi, za vanjsku publiku zatvori i da se sadašnji „Zetel-katalog“ autografira, a u to ime da se u proračun uvrsti pod 5. a) svota od 100 for. Tim bi potreba za knjižnicu iznosila g. 1891. ukupno 1000 for. i tim bi savkoliki razhod iznosio 21.465 for. 25 nvč., a višak 404 for. 40 nvč. Ostale stavke proračuna prihvaćene su bez prigovora, a tim je prihvaćen i predloženi proračun za g. 1891. uz ove dodatke:

a) Ako svota pod 7. c) nebude izdana, što će se znati do velikih praznika, onda bi ostao višak od 958 for. 48 nvč.

b) Taj višak može se upotriebiti: 1. za dopunjak većih izdataka, koji bi se kod pojedinih književnih izdanja prekoračili; 2. za povišenje izdataka pod 14. c) i 3. za djelomično pokriće troška knj. XXIII. historijskih spomenika, koji su već predani i u rukopisu pripravljeni za štampu.

c) Svaki dopunjak ili promjena ovoga proračuna podastrieti će se akademiji na riešenje.

3.

Zatim se pristupilo k izborom. Budući da ovom godinom ističu tri godine, na koje si u smislu § 6. pravila akademija bira predsjednika, pristupilo se k izboru, te bi izabran dr. Franjo Rački predsjednikom akademije. Nu pošto se dr. Fr. Rački akademiji na tom opetovanom odlikovanju i povjerenju usrdno zahvalio, izjaviv, da izbora s važnih razloga primiti nemože: akademija uvidiv ovu odlučnu volju njegovu, a uvrstiv mu u zapisnik na predlog pr. čl. dra. Fr. Vrbanića svoju harnost za neprestanu njegovu neumornu radnju oko napredka ovoga učenoga zavoda, predje na novo biranje, te bude izabran pravi član Josip Torbar predsjednikom za dojduće tri godine.

Pošto su nadalje ovom godinom minule tri godine, na koje jugoslavenska akademija u smislu § 5. poslovnika bira sebi tajnika: s toga je u istoj glavnoj skupštini izabrala i opet prema odobrenom predlogu za tajnika dra. B. Šuleka.

Prihvaća se predstojnikov predlog da se odstupajućemu tajniku dru. P. Matkoviću radi mnogogodišnjega službovanja uvrsti u zapisnik priznanje.

Napokon se pristupilo k izboru predloženih članova (u smislu § 2. poslovnika). Izabrani su pako:

Za počastnoga člana commendatore Ivan K. de Rossi, nadzornik papinskih muzeja u Rimu.

Za prave članove: dopisujući članovi: dr. Tomo Maretić, dr. Blaž Lorković i dr. Kosta knez Vojnović.

Za dopisujuće članove u razredu filol.-historičkom: dr. Milivoj Šrepel, sveučilištni profesor u Zagrebu; Nikifor Dučić, predsjednik srpskoga učenoga družtva u Biogradu; Teodor Ivanović Uspenski, profesor na sveučilištu u Odesi: Timotej Florinski, profesor na sveučilištu u Kijevu: Adolfo Pavinski, profesor na sveučilištu u Varšavi; Euscbij Fermendžin, otac franjevac u Rimu.

Za dopisujuće članove u razredu matematičko-prirodoslovnom: dr. Emil Weyr, profesor na sveučilištu u Beču; Dimitrija Nešić, profesor na velikoj školi u Biogradu; Gjorgje Zlatarski, načelnik geologijskoga zavoda u Sofiji.

Svečana sjednica 6. prosinca 1890.

Predsjednikov zamjenik: Dr. Fr. Rački; pravi članovi: Sp. Brusina, dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, dr. G. Janeček, dop. član dr. K. knez Vojnović, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Predsjednikov zamjenik dr. Fr. Rački govorio svečano slovo. *(Gl.* Ljetopis.)

2.

Tajnik dr. P. Matković čitao izvještaj o radnji akademije minule godine. *(Gl.* Ljetopis.)

3.

Pravi član dr. Fr. Vrbanić čitao je svoju razpravu Demografski izvidi u Hrvatskoj. *(Gl.* Rada knj. CIII.)

Sjednica filologičko-historičkoga razreda od 18. prosinca 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Razred je jednoglasno izabrao za svoga predstojnika opet dra. Fr. Račkoga.

2.

Predstojnik javlja, da je kninsko starinarsko družtvo poslalo nacrte za drugu knjigu kninskih starina; uprava je te nacrte poslala dop. čl. Buliću, da prema njim izradi tekst.

Sjednica filosof.-jurid. razreda dne 19. prosinca 1890.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić; pravi članovi: Dr. P. Muhić, dr. Bl. Lorković, dr. Kosta Vojnović, dr. Fr. Marković i dr. Fr. Rački, predstojnik 1. razreda.

1.

Aklamacijom izabira razred za predstojnika svoga dosadanjega predstojnika g. dra. Fr. Vrbanića.

2.

Što se tiče druge točke dnevnoga reda, naime pitanje o tom kako bi razred svoju znanstvenu radnju u god. 1891. udesio i pomaknuo, očituju novi razredni članovi, da će čitati tiekom godine 1891., a član dr. Fr. Marković obećaje tiekom te godine nekrolog Janka Jurkovića čitati. Gosp. predstojnik i drugi članovi ponukovati će strukovnjake, na čitanje razpravâ svojih u akademiji tiekom godine. Gosp. pr. čl. dr. Lorković

umoljen je, da požuri sakupljanje juridičke terminologijske gradje za akademički rječnik.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 20. prosinca 1890.

Predstojnik: Sp. Brusina; pravi članovi: Dr. Zahradnik, J. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić.

1.

Izbor predstojnika. Jednoglasno bje izabran za predstojnika razreda dr. Dragutin Zahradnik.

2.

Na drugu točku dnevnoga reda, kako bi razred unapredio svoj znanstveni rad, izjavljuju članovi, da će po najboljoj volji i znanju učiniti sve, da ni u tom ovaj razred nezaostane, a osim toga, da se u proračun uvrsti njeka svota, koja je potrebita za skupljanje gradiva, da se unapriedi znanstveno iztraživanje zemlje.

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

PREDSJEDNIKA DRA. FR. RAČKOGA.

Gospodo akademici!

Veleštovana skupštino!

U ime preuzvišenoga pokrovitelja, kojega Vam srdačni pozdrav i blagoslov izručujem, otvarajući današnju svečanu sjednicu, dopustite, da svoju radost očitujem, što po dvadeset i četvrti put mogu takovom prilikom s ovoga mjesta progovoriti.

Još jedna godina, pa će naša akademija proživjeti prvu četvrt prvoga stoljeća svoga života. Koliko i je to vrieme za zavode kratko, ako znanstven rad naše akademije i prilike, u kojih se je kretao, uzmemo u obzir, možemo se bez laskanja i samoobmame poradovati, jer je i to kratko razdoblje iznielo dosta dokaza životne snage njezine. A to znači mnogo za naučan zavod u narodu nerazvijenu; u zemlji, koja osjećajući tolike od prošlosti preuzete praznine u svojem duševnom biću jedva dospieva izpuniti je — za zavod, koji niknuvši iz srca velikoga narodnoga dobrotvora nalazi odziva više u dolnjih nego li u visokih slojevih — za zavod, koji bez prislona na domaću znanstvenu knjigu imao si svojim trudom otvoriti pristup u literarnu republiku.

Prepuštajući akademiji, da odluči, hoće li se na godinu osvrnuti na svoj dvadeset i pet godišnji rad, danas iznosi u izvještaju tajnikovu, koji će se odmah

pročitati, što je ove minule akademijske godine na polju znanosti i domaće književnosti privriedila. Odanle će se svaki, kojega naš rad zanima, osvjedočiti, da je on i ove godine jednako plodan i uspješan bio. Akademija nije se mogla upustiti u nove znanstvene i književne podhvate, jer joj za takove nedotječu ni umne ni tvarne sile; a s druge strane čini joj se probitačnije nastavljati, popunjivati i usavršivati u dojakošnjem pravcu svoje radnje.

Iz tajnikova izvještaja razumjet će poštovana skupština i to, da je akademija novimi imenovanji krug svojih poslenika proširila, imajući i taj put kod podieljivanja akademijske počasti pred očima, da je našoj akademiji već njezinim ustrojstvom uz obćeniti poseban u slavenskoj nauci znanstven zadatak namienjen. A uz to potvrdjuje joj izkustvo, da slavenski učeni sviet najpomnjivije prati njezinu radnju, da ju duševno najizdašnije podupire i vrela znanosti svojimi prinesci najobilnije obogaćuje.

S toga gledišta shvaćajući položaj naše akademije u učenom svietu mislim, da ću Vam, gospodo akademici, samo ugoditi, ako ovom prilikom izjavim svoju i sviju nas iskrenu radost, što je slavenska nauka u novoosnovanoj českoj akademiji znanosti stekla nov hram za jednu veoma darovitu granu prostranoga slavenskoga stabla. Ako se u tom hramu znanosti svekolike učene sile českoga naroda, koji je svjetskoj prosvjeti dao toliko umnika, skladno ujedine: tada će se za cielo izpuniti nade, koje slavenska nauka polaže u novu česku akademiju.

Kada je poseban zadatak naše akademije toli sliven s cielokupnim narodnim bićem, i kada ona prema tomu ne propušta ni jedne u životu našega naroda iole znamenite zgode a da joj ne dade znanstvenoga izraza:

dopustite danas odušak mojemu osjećaju, kada sam naumio sjetiti Vas jednoga veoma važnoga dogodjaja u hrvatskoj prošlosti, koji po dobi pripada davnoj davnini a u svojih zamašnih posljedicah do nas dosiže.

Taj veliki dogodjaj jest izumrće vladalačke porodice sa sinovcem Petra Kresimira kraljem Stjepanom II. Pošto je posljednja njegova datovana izprava iz godine 1089, a po zadarskoj izpravi od godine 1091, već je tada kralj ugarski Ladislav, provalivši u Posavinu, nametnuo bio Hrvatskoj za kralja svoga bratića Alma: može se pod izviestno tekuća godina uzeti za osamstogodišnju Stjepanove smrti. Istina je, da je hrvatska kruna tek poslije 12 godina za stalno i konačno prešla na Arpadovce; nu ovaj konačni prienos vrhovne državne vlasti u Hrvatskoj bijaše samo poviestna posljedica dogodjaja, koji se je godine 1090 svršio. Ovu dakle godinu možemo punim pravom smatrati onom epohalnom preokretnom tačkom u hrvatskoj poviesti, koja je prelomila javne odnošaje hrvatskoga naroda i dala jim nov, prije možebit neslućeni pravac.

Ne očekujte, gospodo, od mene danas, da ću vam o samom dogodjaju i o razvoju njegovu razpravljati, jer je oboje poznavaocem naše povjesti i onako prilično poznato. Ne očekujte ni toga, da ću Vam pragmatizam toga dogodjaja na široko i u svih potankostih razložiti, jer je za to vrieme, odmjereno mojoj besjedi, prekratko. Ja ću s vašom dozvolom samo u krajnih crtah prikazati značenje toga dogodjaja, kako se je u svojih posljedicah u životu hrvatskoga naroda očitovao kroz sliedeće vjekove.

Vi znate, gospodo, što je u monarkijah srednjega vieka značilo prenieti vladalačku moć na vladaoca strane države — značilo je prenieti bilo narodnoga života izvan

njegove periferije. Nije kod toga od tolikoga značenja pitanje, u koji je odnošaj stupila Hrvatska s Ugarskom, sudbonosnija je za nju činjenica, da je godine 1090 sa njezina zemljišta nestalo predstavnika vrhovne državne vlasti i u nutri i naprama vanjštini; tiem pako da je težište cielokupnoga javnoga života pomaknuto preko granica. Hrvatska postala je tielo bez vlastitoga središta gravitacije, tielo izloženo jačoj privlačnoj sili.

Hrvatska i Ugarska bijahu tada dvie države posve različitoga nutarnjega ustrojstva. Sve družtvene i državne uredbe, za više stoljeća starije, Hrvatske počivale su na slavenskom plemenskom sustavu. Vrhovna državna glava bijaše samo prvakom medju plemenskimi prvaci, na nje upućen u vršenju najbitnijih preimućtva svoje vlasti. A tako i po cielom okrugu državnom težište upravne i sudstvene vlasti bijaše u plemenskom ustroju. Krvne sveze svuda bijahu jače od zemljištnih. Usuprot Ugarska bijaše već od prvoga njezina kralja Stjepana pod odlučnim uplivom njemačkih uredaba uredjena ne na plemenskom nego na zemljištnom osnovu. Ugarska uprava u bitnosti počiva na suvremenoj njemačkoj državnoj podlozi i njezin županijski ustroj, prislanjajući se na stariju slavensku razdiobu, uz što su i slavenski nazivi pridržani, nije u stvari ništa drugo nego snimak uredbe njemačkih grofija. U same zakone prešle su i glede sukromno-pravnih odnošaja ustanove crpljene iz njemačkih narodnih prava, iz kapitularija i crkvenih sabora. Uz to je i sav družtveni život proniknut njemačkim feudalnim sustavom. I ugarski kralj je sasvim drugačiji od hrvatskoga nosioc vrhovne državne vlasti; župani i biskupi, koji sjede u njegovu vieću, po njem su postavljeni; dočim u hrvatskom kraljevskom vieću sjede plemenski starje-

šine, ne od vladaoca postavljeni, i biskupi, birani od svećenstva i puka.

Koji je od ta dva sustava za državne ciljeve prikladniji bio, u to se ne upuštam; već samo sa ono nekoliko rieči iztičem onu bitnu razliku u samih družtvenih i državnih osnovih medju dvie zemlje, koje su poslije 1090. godine osobom jednoga vladaoca došle u dodir. U tom dodiru ležao je zametak preobražaja cieloga hrvatskoga državnoga sustava. Plemenski sustav ustupa pod uplivom krune polagano i postupice zemljištnomu. Vojvoda i ban nisu više samonikli izliev plemena već vladalačke moći; plemenske župe pretvaraju se u teritorialne sa župani predstavnici ne plemenske volje nego vladalačke moći. Ova, osobito potonja, preobrazba uvlači se najprije u posavsku Hrvatsku, kano bliže stojeću Ugarskoj, pa se s oslabljenjem plemenskoga sustava rano i feudalni ugnjezduje. Hrvatski plemić u Posavini kraljevskimi darovštinami, koje su u plemensko doba nepoznate bile, postaje feudalnim vlastelinom s kmetovi i neslobodnjaci.

Tim je nastao dualizam izmedju posavske i primorske Hrvatske. Ovdje kano i u cielom području hrvatske visočine uzčuvale su se plemenske uredbe mnogo duže. S toga su se u XIV. vieku župe u posavskoj Hrvatskoj posvema svojim ustrojstvom razlikovale od onih preko Gvozda. I Šubići u Zrinju nisu više bili predjašnji Šubići bribirski; ovi su ostali starješine svoga plemena, oni su se preobrazili u feudalnu vlastelu. Tako je bilo ne samo sa župami nego i s gradovi. Gradovi u jadranskom primorju razvijali su se na dalje na podlozi svojih davnih romanskih autonomnih institucija, te je dušom njihove prostrane gradske samouprave ostalo gradsko plemstvo. U Posavini udario se temelj tek u XIII. vieku

gradjanskoj uredbi, i to po stranimi većinom njemačkimi priselicami a po obrazcu njemačkom, kano što je i u susjednoj Ugarskoj bivalo, s mnogo tjesnijom nego u primorskih gradovih i drugim duhom proniknutom samoupravom.

Duhovne takodjer i umne sveze počeše izmedju oba diela hrvatske zemlje pucati i slabiti. Tiem što su novo osnovana zagrebačka, pak u XIII. stoljeću novo uzkrsnula sriemska a bosanska biskupija s novim sielom u Djakovu unišle u sklop ugarske hierarhije, dočim su biskupije onkraj Gvozda ostale u sklopu starodavne hrvatske hierarhije pod glavarstvom spljetskoga metropolite, nastade na hrvatskom zemljištu i crkveni dualizam. Vrhovni duhovni vodje hrvatskoga pravovjernoga puka u posavskom i u primorskom području nisu više bili u tiesnijem dodiru i obćenju — a što je to, osobito u srednjem vieku, značilo, kako se je duševan život stao u dva pravca razvijati, netreba vam obširnije razlagati. Samo na jednu okolnost svraćam vašu pažnju, da dočim je spoljašnji položaj hrvatskih biskupa u primorju ostao nepromienjen, bili su hrvatski biskupi u Posavini feudalna gospoda uz sve dobre i zle strane feudalne uredbe.

Pokle su se oba diela hrvatske zemlje kroz tri vieka u dva pravca razvijala, nije čudo, što jim sveza tako oslabila, da je dalmatinsko primorje u drugoj desetini XV. vieka bez velikoga odpora palo u pandže mletačkoga lava, koji je od stoljeća vrebao na taj liepi kraj — čudo je tim manje, što je zanimanje za taj okrajak u zajedničkom hrvatsko-ugarskom dvoru jur od davno jenjalo. Tiem je odpao od Hrvatske upravo onaj važan dio njezin, kojega je zaposjednuće i držanje hrvatskim vladaocem njekada stojalo toliko truda i brige,

te po kojem je njihova država bila pomorskom zemljom, i stekla njeki ugledan položaj u državnom sustavu sredozemnoga mora. Od tada je Dalmacija putem Mletačke unišla još dublje u kulturnu sferu romanskoga svieta.

Bitno je takodjer različito u oba diela hrvatske zemlje učešće kod onoga velikoga duševnoga pokreta, koji je poznat pod imenom renaissançe i humanisma. Taj pokret, rodjen i odgojen u Italiji, kojim je ova po drugi put Evropi dala staroklasičku naobrazbu, oplodivši ju sada kršćanskimi idejami, zahvatio je već u XV. stoljeću naše jadranske obale, te je ondje do danas, unatoč nepogodam kasnijega vremena, ostavio neizbrisivih tragova svoga blagoslovnoga upliva. Osvrnemo li se na preporodjenu umjetnost, spomenika njezinih i danas nalazimo u Šibeniku, Trogiru i Dubrovniku. Ogledamo li se na polje humanističke književnosti, uz prve mletačke humaniste oba Giustiniana i Francesca Barbara, susretamo suvremene jim naše humaniste Jurja Šišgorića, Elija Crievića, Matiju Andraševića i Andronika Tihića. A kano što je u Italiji uz klasičnu domaća narodna knjiga, ova pače pod uticajem one, njegovana, te su se obje često u jednoj osobi sticale, tako je bivalo i u našoj Dalmaciji. Izvan toga pokreta jedva bi se porodili bili Marulići, Menčetići, Držići, Hektorovići i drugi. Kako su ideje renaissançe i humanisma djelovale ne samo na polju umjetnosti i književnosti nego i u području javnoga i družtvenoga života, pak ondje djelovale na savršen razvitak nutrnjih i spoljašnjih svojstava čovjeka, te promicale uljudbu i pojedinca i naroda, za sve to pružaju najjasnije svjedočanstvo tadanje gradjanske uredbe naših primorskih občina. U Italiji nalazili su renaissança i humanisam najveću podporu u dvorovih dinasta i u slobodnih gradskih občinah; u Dalmaciji,

u kojoj onakovih velemoža nije bilo, našle su ondašnje nove ideje odziva u gradskom plemstvu. Odatle i manje gradske občine, kano Hvar, Trogir, Šibenik, Spljet, Zadar, Dubrovnik, koje se ni veličinom, ni imućtvom ne mogu prispodobiti Rimu, Napulju, Milanu, Mletcima, Paviji, Mantui, Ferrari, Riminu, Pesaru, Urbinu, dale su odličnih novoviekimi idejami opojenih umnika. — Tih uvjeta ne bijaše u našoj Posavini. Tuj ne bijaše pripravljeno zemljište za sjeme, koje su Dante, Petrarca i Boccacio, posijali a Medici, Aragonci, Visconti, Sforze, Gonzage, Esti, Montefeltri i Malateste uzgojili te za priesad preko Alpa usposobili. Tuj je bilo imućnih i moćnih oligarha, ali ne mecena; bilo pojedinaca, koji su se na poluotoku apeninskom ugrievali na novom svjetlu, ali njegova luč nije se mogla razbuktiti u neslobodnom kmetstvu i nerazvijenom te pod skrbničtvom živećem malobrojnom gradjanstvu. S onkraj Drave nije moglo dolaziti Posavini pobude, kano što Dalmaciji s onkraj Adrije; jer je ondje renaissança i humanisam našao odziva za razmjerno kratko vrieme samo u dvoru Matije Korvina; pa su i tuj stjegonoše njihovi bili naši Ivan Vitez iz Sredne, Ivan iz Kešinca (Janus Pannonius), Pavao iz Ivanića u knjizi, a iz Dalmacije prizvani Jakov Statilić i Ivan Trogiranin, te Felix Dubrovčanin u umjetnosti. Koliko je naš Janus držao Ugarsku nepripravnom za nove ideje, vidi se iz vlastitih njegovih rieči: „In Latiis scripsi fortasse latinius oris; at nunc barbarico barbara in orbe crepo“ (epigr. 1., 35). Odavle nije čudo, što naša Posavina nemože se ni jednim spomenikom umjetnosti i književnosti iz dobe renaissançe i humanisma ponositi, koji bi se onim našega primorja jadranskoga iole mogao o bok postaviti.

Dakle i u tom prielazu iz srednjega u novi viek, u tom veličanstvenom pokretu, koji je kušao kršćanske misli duševno i umjetnički nu podjedno tvorno i samosvojno na klasičku naobrazbu uciepiti, opaža se spomenuti dualizam u hrvatskoj zemlji. Malo ne jedina misao jedinstvena, koja je do skora oba diela spojila, bijaše misao obrane kršćanstva od pobjedonosnoga islama. Ova ih misao vodila pod jednom zastavom na zajedničko krvavo poprište kroz sliedeće viekove. Tuj se je osjećaj narodnoga zajedinstva, jer i zajedničke pogibelji, učvršćivao.

Gospodo akademici! Vi znate, da je jezik naravni osnov narodnosti, nu da joj nije jedini osnov. Istina je, da ni jedna moć — kako Schelling kaže — ne može iz skûpa ljudi učiniti naroda, ako nije kano narod rodjen, i da gdje ne ima prvobitnoga jedinstva i zajedinstva sviesti, ne može se takovo stvoriti. Skûp ljudi jednoga jezika, jednih običaja, jednoga životnoga oblika postaju narodom u pravom značenju rieči, kada doraste do sviesti svojega duhovnoga jedinstva, kada se osjeća jednim. A na toj sviesti, na tom osjećaju glodale su kod hrvatskoga naroda od konca XI. vieka tolike centrifugalne sile, od kojih na njeke obratio sam letimice vašu pažnju u toj besjedi. I kada te sile nebi naišle bile na žilavi odpor onoga naravnoga osnova narodnosti hrvatske, bile bi i ovu raztvorile.

Jednu ipak i to važnu zaslugu valja priznati hrvatskoj Posavini, što je naime unatoč svim stoljetnim protivštinam umjela sačuvati toliko samosvojnosti, da se je mogla u najnovije doba staviti na čelo narodnostnoga pokreta, te da je stvorila tolika prosvjetna ognjišta, sa kojih se grije obumrli osjećaj narodnoga jedinstva. Posavina je pače iz ruku obnemogle Dalmacije u pro-

zorju književnoga preporoda primila onu luč, koja je u hrvatskom primorju u doba renaissançe i humanisma upaljena bila, da ju sjajem novih prosvjetnih stečevina ojača.

Od vremena našega duševnoga preporoda nastoji i podpomaže hrvatska književnost, da se hrvatski narod dovine do duhovnoga jedinstva; da se osjeća ne samo po porjetlu i jeziku nego i po prosvjeti, po nadorganičkimi svojstvi, jednim; da bude narodom u etičkom značenju. Nastoji dakle, da se rieka njegova duhovnoga bića, koja se od osam stotina godina razlievala u dva glavna traka, ujedini. Ovo nastojanje ima se pohvaliti ne samo s posebnoga narodnostnoga nego i s općega čovjekoljubnoga gledišta. Čovječanstvo sastoji se ne samo iz naravnih nego i iz duhovnih, prosvjetnih jedinica. Prirodni bi tok ljudske poviesti bio, da se naravne u duhovne jedinice preobraze i razviju, pak da svaka dodje do napona svojih sila, a sve da skladno djeluju na spas cjeline, i napokon da teže k nadnaravnoj cieli onoj, za koju su stvorene.

Naša indi radnja na polju nauke i knjige jest gospodo akademici! eminentno etična, je radnja evangjeoska, ako je evangjeoskim duhom, duhom istine, samozataje i požrtvovnosti proniknuta.

Na koncu još jedno. Vi ste, gospodo akademici, naprama osobi mojoj ostali kroz 24 godine jednaki, uviek mi skloni i prijazni. I kod prekojučerašnjega izbora u glavnoj skupštini ostali ste u tom osjećaju nepromienjeni, kada ste mi dali svoj glas za čast predsjedničku kroz sliedeće trogodište. Iz važnih sam se razloga našao ponukanim, da od sebe odklonim ovo odlikovanje. moleći Vas, da pouzdanje mojoj osobi tim izkazano prenesete na drugu jednako dostojnu, koju ću ja s Vami jednako podupirati u vršenju predsjedničkih

dužnosti. Bez obzira na položaj, koji zauzimam u akademiji, ostajem joj uviek vjeran i odan. Tiem ste me ipak obvezali, da Vam se javno za izkazano mi povjerenje najiskrenije zahvalim.

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. P. MATKOVIĆA.

Izvještaji minulih godina o radnji jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, što su prema akademijskim pravilom na dan svečane sjednice oglašeni, posvuda pokazaše, da jugoslavenska akademija na utrvenom putu dalje koraca i da svagda nepromienjenim smjerom svojemu cilju teži, na ime k unapredjenju znanosti u svih granah, koje si je poduzela gojiti. I moj posliednji godišnji izvještaj, kojim mi je nacrtati književnu radnju jugoslavenske akademije za prošle akademijske godine, pokazati će, da je ova akademija svojemu zadatku vjerna ostala, te da je njezino književno poslovanje od prošle akademijske godine, radnje predjašnjih godina u svojih rezultatih ako ne nadmašilo, a to da jim je bar za cielo ravno.

I prošle godine nastavila je akademija svoje književno poslovanje, koje je obsizalo, prvo znanstvena iztraživanja u pojedinih strukovnih razpravah i drugih člancih, a drugo, izdavanje gradje za izpitivanje jezika, književnosti, historije, prava i prirodnih odnošaja naše domovine. Iztraživanja je priobćivala u svojem organu „Radu“, gradju pako izdavala je na svjetlo u posebnih sbornicih i knjigah.

Počimajuć s prvim dielom akademičke radnje, čast mi je najprije spomenuti po razredih razprave i druge članke, koje je akademija iznosila na svjetlo u „Radu“ i u „Starinah“.

U razredu filologičko-historičkom pravi član dr. F. Rački, nastavljajuć svoja obširna iztraživanja „o nutarnjem državnom uredjenju Hrvatske za vladanja domaće narodne dinastije“, nadovezuje na prvi odsjek, te razpravlja ovaj put najprije *o vladaočevom odnošaju prema obrambenoj sili*, i dokazuje, da je i vojena sila osnovana na plemenskoj podlozi, od prilike kano što u Crnoj Gori. Župani bijahu vojvode četa župe, glavari rodova četa pojedinih rodova, a satnici manjih odjela, kralj pako vrhovni vodja ciele vojske. Napokon prispodobi oboružanje hrvatske vojske s oboružanjem suvremenih susjednih vojska. Zaključivši tim razpravljanja o vlasti vladaoca, predje na crtanje uredjenja *župa i gradova*. Uredjenje župa počivalo je na pomenutoj plemenskoj podlozi, koja je sav javan i obiteljski život ne samo Hrvata, nego i svih Slavena u starijem razdoblju njihova razvitka pronikla. Župe u Hrvatskoj dolaze u trostrukom značenju, naime u genetičnom, teritorijalnom i administrativnom. Uprava i sudstvo župe bijaše u rukama župana i satnika, a o boku jim stajahu „dobri ljudi“ ili zastupnici plemena. Sve je ove uredbe akademik razjasnio jednakimi ili sličnimi uredbami kod drugih Slavena, a donjekle i srodnimi uredbami na zapadu. Gradove u Hrvatskoj razlikuje akademik u one, koje su Hrvati na obali jadranskoj i na otocih našli, od gradova, koje su oni podigli, prvi razviše se od rimskih kolonija i munipicija, drugi pako usvojili su slično uredjenje. S toga je razvoj gradova u Hrvatskoj sasvime

drugačiji nego li gradova n. pr. u Njemačkoj ili kašnje u Posavini. Potonji su gradovi postali na temelju posebnih povlastica krune.

Pravi član *Nadko Nodilo* u posljednjem dielu svoje razprave „o religiji Srba i Hrvata“ govori o *Mjesecu* i *Danici*. Dokazujuć da Mjesec u Srba i Hrvata bijaše bog, navodi, da mu je poosobljena Munja bila nevjesta, dočim mu je Danica sestra. Tvrdi, da su Srbi i Hrvati gledali zviezdu Veneru u dva maha; u jutro kao Danicu, a kao Predhodnicu na veče. Izpitujuć njeke pjesme o njima, prelazi na potanje proučavanje Mjeseca, kako ga puk shvaća. Mjesec mjeri vrieme, noćni je putnik i vojnik, a na osobiti način čobanin. Akademik dalje iztražuje, odkle je ovo potonje i što to znači. Pošto uz mladoga Mjeseca pristaju mlada Nedjelja i Petka, prihvaća akademik zgodu, da još jedan put govori o ove dvie čudne svetice toliko često spominjane u pučkoj literaturi. O Mjesecu napokon ima po sudu akademikovu takodjer neizravnoga kazivanja, o kojem na tanje razpravlja.

Pravi član *Matija Valjavec* pridonese razpravu *o akcentu u participima, infinitivu i supinu u kranjskoj i ugarskoj slovenštini i u hrvatskoj kajkavštini*. Akademik poče s part. praes. act. Najprije pokaza, kakav je akcenat u osnovama 1. s prezentskim nastavkom a) *o*, b) s nastavkom *jo*; α) sa samoglasnikom, β) sa suglasnim pred *jo*; 2. u osnovama s prez. nastavkom *i* (inf. *ê* i *i*). Za temelj uze sing. nominativ masc. indefin., koj se završuje na *oč, uč, eč*. Akademik prispodobi napokon naglas toga participa sa štokavskim naglasom. Slično obradio je i ostale participe, infinitiv i supin, navodeći za sve mnogo primjera iz knjige i naroda.

Pravi član *Ivan Tkalčić* svojom razpravom *Parnice proti vještícam u Hrvatskoj* doprinosi znatan prilog za hrvatsku kulturnu poviest. Na podlozi vještičkih parnica od g. 1640 do 1752 iznosi ponajprije na vidik, što se sve smatralo kao zločin, da se koje čeljade okrivi kao vještica, a to nebijahu samo vračanja i bajanja, već i jednostavne potvore i sumnje služile su kao nepobitan razlog, da se tko sudbeno progoni. Navedši sve ovakove zločine, govori dalje o sudbenom postupku, uslied kojega su imale pravo vještice progoniti i odsuditi sl. kr. gradovi, županije i oni plemići, koji su uživali pravo „juris gladii". Sudbeni progon izvršivahu u županiji županijski, a u gradovih gradski odvjetnici, dočim je smrtnu kazan u županijah izrekao županijski sud, u gradovih gradsko vieće, a kod plemića oni sami u suglasju sa županijskim velikim sudcem. Pošto je akademik na tanko razpravljao o sudbenom progonu, vražjem pečatu, o mučionici i mučilih, govori dalje o izjavah doznanih na mukah i pobilježenih u zapisnik, koj bi podnešen gradskomu ili županijskomu odvjetniku, a ovaj na podlozi ovakovih izjava predloži sudu, da se okrivljenica na lomači živa spali. Mjesto, na kojem se spaljivalo vještice, zvalo se „zvedišće". Ovaj progon nedužne čeljadi bi saborskim člankom VI. od god. 1756 znamenito stegnut, a kr. reskriptom od g. 1758 posve dokinut, a tim se je svršila ona ogavna pošast (dodaje akademik), uslied koje su tisuće nevine čeljadi žrtvom lomače postale.

Dopisujući član *dr. Tomo Maretić* prinese razpravu *slavenski i litavski nominalni akcenat*, u kojoj poredi slavenski i litavski akcenat ne samo medju sobom, već i sa staro-indijskim i grčkim akcentom, te nastoji uhvatiti neka pravila za slovensku i litavsku

akcentuaciju, koja su dosad bila ili nikako ili slabo poznata. — *Isti* obznani tri, po njegovu sudu najznatnija djela linguističke struke iz god. 1889; naime a) „Pluralbildungen der indo-germanischen Neutra von Joh. Schmidt; b) Sprachvergleichung und Urgeschichte von A. Schrader, 2. Auflage i c) Die indogermanischen Verwandschaftsnamen von B. Dellbrück". U sve ove tri knjige naći će i slavenski filolog mnogo koješta, što će svakako povećati njegovo znanje slavenske gramatike, a gdje što i slavenske davnine.

U razredu *filozofičko-pravoslovnom* dopisujući član *dr. Kosta knez Vojnović* doprinese razpravu *o državnom ustrojstvu republike dubrovačke.* Akademik ističe u uvodu koliko je vriedno iztraživati, kako je slavenska državica, republika dubrovačka, na moru i kopnu obsjednuta premoćnimi neprijatelji, mogla slavno proživiti više od jedne tisuće godina, bogata trgovinom i mornaricom, a uz to slavna na polju knjige i znanosti, kako malo koji od najslavnijih talijanskih gradova srednjega vieka. Akademik dieli svoju razpravu na šest odsjeka, na ime upliv mletački na državni i upravni stroj dubrovački, knez i malo vieće, veliko vieće, vieće umoljenih ili senat, čuvari pravde i državni tajnici. O svakom svom odsjeku razpravlja akademik na tanko po izvorih arkivalnih i štampanih.

Dopisujući član *dr. Blaž Lorković* prinese razpravu *Sadanje stanje gospodarske nauke,* u kojoj najprije upozoruje na žestoku borbu interesa u području gospodarstva te na borbu načela u gospodarskoj nauci, a ta borba da se nemože razumieti, ako se nepoznaje Smithova nauka. Spominjuć glavna načela ove nauke, ističe, da su ideje francezkih Physiokrata znamenito

djelovale na Smitha, kojega su načela prva četiri decenija našega stoljeća gotovo izključivo vladala, ma da jih pobijali pojedinci, kao S. de Sismondi, List i dr. Dalje razpravlja akademik o školi historičkoj i njezinom ogranku historičko-etičkoj, kojih glavna načela i metodu iztraživanja potanje razloži, kao i pokus, da se politička ekonomija prelije u socijalnu znanost, što je već prije August Comte zagovarao. Govoreć na tanje o socijalističko-komunističnom pravcu, završuje, da ova borba oko načela nauke najzamašnija je u Njemačkoj, pojavlja se u Americi, Englezkoj i Italiji, pa se za sada nemože reći, hoće li konačno pobieditи načela stare ili nove doktrine.

U razredu *matematičko prirodoslovnom* pravi član *dr. Vinko Dvořak* prinese razpravu o *Peltierovoj teoriji atmosferičkoga elektriciteta*, koju je čitao u svečanoj sjednici minule godine. Najprije je akademik opisao elementarnu metodu, po kojoj se sada iztražuje zračna munjina. Pronadjeno je pokusi, koje akademik na tanje opisuje, da množina vodenih para u zraku upliva u znatnoj mjeri na atmosfersku munjinu, s toga je po zimi, kadno ima malo vodenih para, atmosferična munjina puno jača, nego ljeti. Od hipotcza, koje nastoje protumačiti pojave zračne munjine, najjednostavnija je Peltierova hipoteza, po kojoj ima naša zemlja jur od vieka stanovitu množinu negativne munjine. Izparivanjem dolazi ova munjina s vodenimi parami djelomice u zrak, a gibanjem zraka i oblaka nastaju razne promjene u atmosferskom elektricitetu. Pokusi izvedeni na zrakoplovu, govore u prilog ovoj teoriji.

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* doprinese razpravu *o kloritoidnom škriljevcu iz Psunja kod Gradiške*, koj

nije bio dosada poznat. Riedki i zanimivi taj kamen sastoji po petrografijskom iztraživanju od bieloga tinjca, kremena, rutila i kloritoida. Potonji je tamno-zelene boje, te nalikuje na alpinski kloritoid od Dürrenschöbera i na francezki s otoka Groix. — *Isti* priobćio je izvještaj potresnoga odbora o potresih u naših i susjednih krajevih god. 1888 i 1889. Izvještaj spominje, da je god. 1888 bilo u hrvatskih krajevih 37, a god. 1889 ukupno 84 potresa. Ti kao i stariji, pokazuju dosta jasno, da potresni pojavi nestoje u nikakovom savezu s mienami mjeseca. Medju timi potresi osobito se ističe potres od 30. ožujka 1888, koj je potresao jednim dielom Slavonije, a izhodište mu je bilo u Krndiji. Dalje ističe najobsežniji potres od 20. svibnja 1888, koj se osjetio po cieloj Bosni, po Hrvatskoj i jednom dielu Dalmacije, a izhodište mu se ima tražiti u Kozari planini.

I ove godine poslužilo se više nečlanova organom ove akademije, da pomognu obraditi domaće polje znanosti, to u filologijsko-historijskom, to u matematično-prirodoslovnom području.

Ivan Milčetić, gimn. profesor na Rieci, priobći priloge iz stare hrvatske glagolske literature, crpene iz zbornika XIV. vieka; sadržina jim je religiozno-moralna, a medju njimi i dvie apokrifne poslanice o sv. Jerolimu.

Dr. Miliroj Šrepel, sveučilišni profesor u Zagrebu, prinese razpravu, *Latinski izvor i ocjena Kašićeve gramatike* u kojoj najprije označuje stanje gramatičke nauke u srednjem vieku i u početku novoga, te dokazuje, da se Kašić, pisac gramatike hrvatskoga jezika, povodio u gramatičnom sistemu za načelima gramatika

Alda Manucia. Ocjenjujuć pojedine dielove K. knjige pokazuje, da je zbog obilja gradje njegova gramatika važan izvor za poviest hrvatskih oblika. — *Isti* čitao je kao gost razpravu *o postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura,* u kojoj najprije u kratko ocjenjuje stanje nauke u ovom pitanju, pa nastoji pokazati put, kojim se je mogao razviti u latinskom jeziku ovaj sekundarni oblik imperfekta i futura. Pisac dokazuje, da se u pomenutim oblicima kao i u participu na *bundus* (a možda i u adjektivima na *bilis)* krije posebna osnova razširena nominalnim sufiksom *bho.* Prema *ero i eram* nastaše oblici „amabo" od „amabam". Pisac nastoji ujamčiti, da je „eram" stariji od „amabam" i da je nastao analogijom prema „videram", „fueram".

Matej Milas, prinese razpravu *današnji trpanjski dialekat*, vrlo vriedan prilog gradji naše dialektologije, tim više, što trpanjski dialekat stoji u sriedi medju štokavcima i čakavcima, te nije lako odrediti, kojoj strani pripada. Pisac se udubio u sve potankosti fonetičke i morfologijske, te nam daje jasnu i podpunu ideju o onom govoru. Vrlo je koristan i predgovor, u kojem dieli Stonski Rat po govorima.

A. Mohorovičić, profesor nautičke škole u Bakru, pridonese razpravu *Njekoji rezultati opažanja oblaka na kr. nautičkoj školi u Bakru.* U ovom prvom dielu su rezultati naoblačenja: dnevna perioda pojedinih vrsti oblaka za vrieme od 1. maja 1888 do 31. aprila 1890. Metodom, podanom u svojoj prijašnjoj razpravi, našao je pisac, da se svaki oblak, koj sastoji od kapljica vode, onda diže u vis, kad su mu konture ozgora oštre, a da se spušta na zemlju i izčezava, kad su mu konture razcifrane. Kod oblaka pako, koji se sastoje od ledenih iglica, nemože se iz forme zaključivati na di-

zanje ili spuštanje. Prema tomu je razdielio sve oblake po obliku na ledene oblake (Cirrhus) i vodene oblake. Ove potonje dieli prema obliku i visini nad zemljom u „Cirrhus - Cumulus“, „Stratus - Cumulus“ i „Cumulus“, a svaku od ovih vrsti prema tomu, da li je kontura oštra ili razcifrana u dvie podvrsti. Kao posebna vrst Cumula dolazi i Nimbus. Pošto je o pojedinih vrstih i i podvrstih na tanje razpravljao, veli napokon, da o postanku pojedinih vrsti oblaka malo se do sada zna, za to ga ni pisac netumači, nego opisuje potanje samo postanak Cumula i raznih njegovih suvrsti.

Otac Eusebij Fermendžiu priobći listove o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih prilikah u Hrvatskoj god. 1620—1648. Ima ukupno 50 listova od Rafa Levakovića, Ivana Tomka Marnjavića, Frana Glavinića, nadbiskupa spljetskoga i zadarskoga, nuncija u Gradcu i Beču, kardinala Borghesa Caraffe, mletačkoga tiskara Ginania, itd.; prvi listovi potiču ponajviše iz vatikanskoga arhiva. O izdanju glagolskih crkvenih knjigah, koje je bilo povjereno Rafu Levakoviću, znalo se do sada samo ono malo, što je Assemani zabilježio. Ovi listovi pokazuju nam sve glavne trudnike oko toga posla a i druge književne crtice onoga doba.

Julio Janković, gimnazijalni profesor u Varaždinu, prepisao je iz gradskoga arkiva u Varaždinu *ustanove njekojih tamošnjih cehova*. Tu ima štatuta ceha krznarskoga, tkalačkoga, čižmarskoga, pekarskoga, vunarskoga, lončarskoga i bravarskoga od g. 1840 do 1772. Ustanove popratio je Janković uvodom, iz kojega se razabira, da su cehovsku uredbu u Varaždinu uveli pridošli zanatlije Niemci, koji se već polovinom XIV. vieka ondje napominju, pa da su i zanatlijske zadruge po

njemačkom kalupu udešene. Ove zadruge uživale su velike povlasti, te je njihova samouprava tek u drugoj polovini prošloga vieka stegnuta. Pisani su ti statuti što atinski što hrvatski. Ovaj prilog je liep prinesak za poseban odjel historičko-juridičkih spomenika, kojih se ove godine četvrta knjiga štampa.

Spomen na dviesto-godišnjicu oslobodjenja Slavonije od gospodstva turskoga, o kojoj sam govorio u izvještaju od minule godine, proslavila je akademija dne 20. listopada o. g. javnom sjednicom, u kojoj je čitao pravi član *Tadija Smičiklas* svoju razpravu *Oslobodjenje Slavonije od Turaka*. Akademik prolazi redom sav veliki rat oslobodjenja od g. 1683 i prati ga do karlovačkoga mira. Izpitavši iznova spomenike i pisce, dolazi do rezultata, da je sjevero-zapadni kut Slavonije osvojen već god. 1684, županije požežka i virovitička 1687, a Posavina sliedeće godine 1688. Ali g. 1690 bude opet Slavonija izgubljena, osim onoga sjevero-zapadnoga kuta najprije osvojena. Iza slankamenske bitke, god. 1695 osvoje naši Slavoniju, da više Turaka nije vidila, osim onoga trokuta kod Slankamena na Savi, koji su Turci zadržali, koji je u karlovačkom miru ostao Turcima. U drugom obširnijem dielu razpravlja na osnovu novih do sada nepoznatih izvora o nutarnjem životu Slavonije pod Turskom. Razpravlja o naravi i općoj slici zemlje, zatim o državnom turskom sustavu, bavi se pitanjem kakovih ima ostanaka nekadanja uprava kršćanska. Za tim govori o vjeri i crkvi katoličkoj i pravoslavnoj, o samostanima jedne i druge crkve. Ob odnošajima raje prema državi i crkvi, u selima i gradovima, te o trgovini i drugim odnošajima. Napokon završuje ocjenom narodnih pjesama, koje slave junake ovoga dugoga ve-

likoga rata, a to bi bio po mišljenju akademikovu, posljednji veliki ciklus naše narodne pjesme. Akademija je zaključila, da se ova obširna razprava s dotičnimi spomenici i geografijskom kartom štampa kao posebno djelo 1891 godine.

Preostalu gradju od prošle godine priobćila je akademija u XCIX., C., CI. i CII. knjizi ovogodišnjega „Rada". Sve ove četiri knjige „Rada" idu u filologičko-historički i filozofijsko-pravoslovni razred; knjiga CII. je pod štampom te će do konca ove godine svjetlo ugledati. — Pomenute omanje književne i historijske spomenike, koji nisu za „Rad", priobćila je ova akademija u svojem sborniku „Starine , kojih je XXII. knjiga jur na sviet izašla. Budući da je bilo u zalihi dosta gradje, koja je dugo čekala, da se u „Starinah" priobći: za to je akademija zaključila, da se umjesto jedne knjige „Rada", preda u štampu XXIII. knjiga „Starina", koja se jur štampa, te će se početkom nastajuće akademijske godine učenomu svietu predati.

Osim ovoga rada jugoslavenska je akademija i prošle godine nastavila izdavanje gradje za jezik, historiju, pisano pravo slovenskoga juga i poznavanje prirodnih odnošaja naše domovine, te je i ovu gradju na sviet izdala u posebnih knjigah.

Obsežna radnja pravoga člana dra. Gjure Pilara *Geografijske koordinate ili položaj glavnih mjesta Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i djelomice susjednih zemalja*, o kojoj sam u izvještaju od prošle godine potanje govorio, ugledala je svjetlo kano X. knjiga medju posebnimi djeli ove akademije. Djelo obsiže 23 štampana arka u kvartu. Akademik u uvodu ponajprije na tanje govori o pomagalih, koja su mu služila kod izradjivanja toga djela; zatim govori o osnutku i izvedenju speci-

jalne karte austro-ugarske monarkije, 1: 75.000, na koju se ova radnja većinom oslanja; uz to razpravlja o pouzdanosti geografijskih koordinata, izvadjenih iz pomenute karte i o uporabi popisa koordinata. Za tim u prvom daje popis koordinata opredieljenih mjesta redom alfabetičnim, poslije toga poredjuje opredieljena mjesta po zemljah, napokon daje pregled listova pomenute specijalne karte, upotrebljenih za opredieljenje geografijskih koordinata ovoga popisa.

Nastavljajuć izdavanje izvora za jugoslavensku historiju i pravo, predati će akademija za koji dan učenomu svietu XXI. knjigu „Monumenata“, u kojoj je nastavak historijskih listina iz mletačkoga arhiva: ob odnošajih republike mletačke prama južnomu slavenstvu, što je pravi član S. Ljubić sakupio i za štampu priredio. Knjiga obsiže preko 28 štampanih araka listina, a dopire do god. 1452 uključivo. Budući da je akademija odlučila, da se ova skupina listina iz mletačkoga arhiva zaključi osvojenjem Bosne, predala je u štampu nastavak ovih listina ili XXII. knjigu „Monumenata“, koja se na račun dojduće godine štampa. U izvještaju od minule godine spomenuh, da je akademija odredila da se ove godine umjesto jedne knjige „Starih pisaca hrvatskih“ izda knjiga juridičkih spomenika. Ova je knjiga jur pod štampom, te će ju akademija početkom nastajuće akademijske godine učenomu svietu predati. U tu će knjigu uniči pravni spomenici, pisani našim jezikom, naime vinodolski zakon, statuti poljički, krčki, kastavski, veprinački i trsatski. Poljički statut priredio je za štampu pravi član dr. V. Jagić, krčki dopisujući član dr. I. Crnčić, a ostale pravi član dr. F. Rački.

Jednakim nastojanjem trudila se ova akademija i ove godine oko sabiranja i izpisivanja gradje za „Codex

diplomaticus et epistolaris“ i za „acta dietalia“ naših kraljevina, kano što i za drugu potrebitu historijsku gradju. Glede diplomatičkoga kodeksa obratila se najprije pažnja na listine XIII. vieka i djelomice na prvu polovinu XIV. vieka; listine pako XII. vieka, izdane u Kukuljevićevu kodeksu, imati će se za taj viek samo kolacionovati i popuniti. Prije svega, da se imade podpun priegled svih izdanih izprava, izpisane su listine XIII. i prve polovine XIV. vieka iz velikih sbornikah Lučića, Farlata, Krčelića, Fejera, izdanja kr. magjarske akademije itd. s oznakom, gdje se ili matica ili priepis nalazi. Započeto je i kolacionovanje; tako je dr. Fr. Rački dotična izdanja poredio s izpravami, koje se čuvaju u dvorskom arhivu bečkom. Dru. Jeliću, stanujućemu u Rimu, izhodjena je preko preuzv. pokrovitelja dozvola, da može kao i drugi učenjaci polaziti vatikanski arhiv, koji obećaje obilnu žetvu, odkada veledušnošću sadašnjega pape Lava XIII. učeni sviet smije slobodnije se služiti historijskim blagom ondje zakopanim. Akademija pako nastoji, da prema svojim sredstvom pomogne što više, kako bi se dru. Jeliću boravak u Rimu omogućio. Istomu je Jeliću za sada povjereno, da listine pape Inocenca III. i sliedećih papa, objelodanjene po Theineru u djelih „Monumenta Hungariae“ i „Slavorum meridionalium“ poredi i izpravi po regestih vatikanskoga arhiva i da iznova nadjene i neobjelodanjene prepiše; što je on i učinio sve do regesta pape Grgura IX. uključivo. Budući da je Jelić do nedavna boravio u Dalmaciji, povjereno mu je, da prepise, kojih se izvornici nalaze u tamošnjih arhivih, poredi s dotičnimi izvornici, te da pretraži tamošnje arhive i prepiše još neprepisane listine pomenute dobe. Još mi je kazati, da je zadarski profesor Brunelli pre-

pisao 42 listine 13. vieka iz tamošnjega zemaljskoga arhiva, a pr. čl. I. Tkalčić do 103 iz domaćih arhiva.

Za „Acta dietalia“ naših kraljevinah pr. čl. T. Smičiklas dao je iz originala prepisati zapisnike do god. 1600, koji su bili manjkavo izdani. Iz tajnoga bečkoga arhiva prepisana je gradja do god. 1530, a pobilježena je do god. 1600, te se marljivo dalje prepisuje. Što god je nadalje pr. čl. T. Smičiklas našao u financijalnom arhivu do god. 1600, to je već prepisano. Glede gradje za pomenuta „acta“, poći će se u Gradac, Ljubljanu, Budapeštu i Innsbruck, da se potraži potrebita gradja i u ovih arhivih. — Dop. član. R. Lopašić prepisao je iz ljubljanskoga arhiva liepe gradje za naše sabore i za „acta Habsburgica“. Uz to je prepisao zanimivu, ali od Krčelića loše izdanu korespondenciju (iz g. 1529—30) Kacianerovu, biskupa Šimuna Erdoeda, Karlovića i dr. — Isti član Lopašić priredio je za štampu sbirku spomenikah „Croatica“ za XV. i XVI. viek, pisanih većinom glagolicom, ćirilicom i latinicom. Ova sbirka, popunjena drugimi sličnimi listinami, bila bi II. knjiga iza Kukuljevićevih „acta croatica“. — Još mi je pripomenuti, da akademija ima u zalihi gradju za „Acta Bosniae ecclesiastica“, što je sakupio i priredio za štampu otac E. Fermendžin. Napokon ima akademija u zalihi prepisanu gradju za III. knjigu „Acta Ragusina“, koja je sad poslana u Dubrovnik, da se kolacionuje odnosno popuni. Ovi potonji za štampu priredjeni rukopisi izdavati će se prema razpoloživim sredstvom po malo na sviet, dočim ostali poslovi, odnoseći se na kodeks i na acta dietalia, spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije koje će trajati više godina.

Glede skupljanja gradje za tradicionalnu literaturu čast mi je bila minule godine javiti, da je u to ime akademija izabrala odbor, koji je ove godine odredio, da se skuplja gradja za tradicionalnu literaturu ne samo hrvatska i srpska, već takodjer slovenska, te da se u krug ovoga posla uzme i jezik, imenito narječja, zatim predaje i uspomene prošlosti, sačuvane u pripoviedkah, pjesmah, poslovicah, basnah, gatkah itd. Odbor je nadalje odredio, da jedan pododbor sastavi pitanja i naputak za skupljanje gradje u području folkloristike, a drugi pododbor da izradi naputak za sabirače dialektologičke gradje. I ovi poslovi spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije, koje će trajati više godinah, pa čim se što za štampu priredi, izdati će se pomalo na sviet.

Posao oko hrvatskoga akademijskoga rječnika, što ga uredjuje akademik *Budmani*, i ove je godine toliko napredovao, da je izašla 11. svezka ili treća trećega diela a u toj su rieči *grumak* do rieči *hud*; dvanaesta svezka ili četvrta trećega diela se štampa, a akademija se nada, da će se i ona početkom dojduće godine narodu predati. — I ove se godine nastavljalo sakupljanje, crpanje i redanje rječničke gradje, pa mi je zahvaliti se svim, koji su slali rieči redakciji riečnika, osobito I. Bogdanoviću parohu u Divoselu u Lici, D. Trstenjaku, Teodoričeviću u Kutini, M. Mediću prof. u Zemunu, Dr. Schneideru i drugovom, E. Hefelu i D. Starčeviću za priposlane zbirke narodnih rieči i frazah. Nemože se toliko pohvaliti pripomoći onih domaćih družtava strukovnih, koja su potaknućem akademije preuzela zadatak, da će prirediti gradju iz svoje struke i za porabu ustupiti akademiji. Ovaj pripomenak neka ih sjeti zadane rieči.

Još mi je pripomenuti, da je od djela pr. čl. dra. G. Janečka, koje sam prošle godine spomenuo, izašla ove godine prva polovica, a druga će se skoro doštampati.

Sad mi je izviestiti o dvih zavodih, koji pripadaju akademiji, naime o knjižnici i Strossmayerovoj galeriji slika.

Akademijska se knjižnica i ove godine znatno pomnožala, koje kupnjom znanstvenih knjiga i strukovnih časopisa, koje zamjenom sa znanstvenimi zavodi, družtvi i redakcijami znanstvenih i književnih časopisa. Osim toga našlo se i ove godine dobrotvora i pojedinaca, koji su se sjetili akademijske knjižnice. Medju dobrotvori sa zahvalnošću mi je spomenuti osobito dvojicu, naime preuzv. gosp. pokrovitelja i presv. gosp. Ljudevita baruna Ožegovića, od kojih je akademijska knjižnica dobila znamenitih djela. Preuzv. pokrovitelj kupi blagohotno ove godine u Rimu dragocjena djela glasovitoga arheologa Iv. Rossija, na ime „La Roma sotterranea“ u 3 debele knjige s tri svezke slika; zatim „Inscriptiones christianae urbis Romae septimo saeculo antiquiores“ u dvie knjige; napokon vrlo riedki Bulletino di archeologia christiana od g. 1863—87 u 17 ovećih svezaka. Vrh toga darova isti preuzv. pokrovitelj znamenito Rossijevo djelo „La capsella argentea Africana“, koje mu bijaše Rossi iz duboke naklonosti poklonio. — Drugi znatan dar dobila je akademijska knjižnica iz ostavine Metela baruna Ožegovića, koji joj priposlao do 400 knjigah razna sadržaja, medju kojimi se ističe „Diarium comitiorum regni Hungariae“ u više svezakah, počam od g. 1798 do 1835. Osim knjižnice osobito se je obogatio akademijski arhiv

iz ostavine istoga preuzv. Metela Ožegovića, i to ponajprije njegovom korespondencijom, koja broji na stotine listova, pisanih mu od najvećih zemaljskih i crkvenih dostojanstvenika, prijatelja i dr. Ovi listovi dopiru u doba preporoda naše knjige te idu sve do pokojnikove smrti. Budući da je pokojnik u burno doba godine 1848 i 49 utjecao riečju i činom u politički razvoj našega naroda, to će biti ovi listovi za proučavanje one jošte neproučene i krivo shvaćene dobe od velike znamenitosti. Osim ovih listova dobio je akademijski arhiv iz iste ostavine veliku množinu rukopisa, naime saborskih članaka, predstavaka, dopisa itd., koji se većinom odnose na znamenite godine 1848 i 1861. Za ove znamenite darove izriče akademija veledušnim darovateljem najusrdniju hvalu. — Što se nutarnjega uredjenja knjižnice tiče, to se je i ove godine, u koliko je knjižničaru doticalo vremena, nastavljalo uredjenje i novi popis akademijske knjižnice. Knjižnica bijaše po običaju otvorena svaki dan, te su se s njom služili strukovnjaci i mnogi akademijski gradjani.

Akademija je ove godine stupila u zamjenu publikacija s arheologičkim družtvom u Zagrebu, sa starinarskim družtvom u Kninu, s redakcijom etnografijskoga časopisa „Visla“ u Varšavi i s atronomijskim observatorijem „Specula Vaticana“ u Rimu.

O Strossmayerovoj galeriji slika imam izviestiti, da se je minule godine znatno pomnožala darovi preuzvišenoga pokrovitelja, koji joj tri slike pokloni, naime „Madonu“, koja se Franciji pripisuje; pa liepu kopiju u akvarelu od E. Kaisera: sliku Andrije de Sarto „Porodjenje bogorodice“, koje se matica nalazi u arkadah crkve Anunziate u Fiorenci; napokon joj pokloni liepu sliku otca Medovića: „Sv. Bonaventuru.“ Uz to je pre-

uzvišeni pokrovitelj poklonio njekoliko svezaka bakroreza i drugih reprodukcija glasovitih umjetnina. Gospodja Zdenka Švrljuga, rodjena Čačković, poklonila je dvie znatne pastello-slike od prvoga dvorskoga slikara u Draždjanih Samuela Bottschielda, koji je živio od god. 1641. do 1707. Presv. predstojnik akademije, dr. Franjo Rački, pokloni liepu staru sliku mletačke škole „Poklonstvo maga“, koja se dopituje slavnomu Pavlu Veronesu ili drugomu suvremeniku njegovu. Pravi član I. Tkalčić poklonio je prvotisak s miniaturami, zatim odvjetnik i narodni zastupnik Erazmo Barčić krasan sitnolik, prikazujući portrait nepoznatoga svećenika; a galerija je nabavila iz svoga prihoda Mašićevu sliku, predstavljajuću Ličana, koj kruh reže. Za sve darove, koji dostojno popunjuju akademijsku sbirku slika, izriče akademija veledušnim darovateljem najusrdniju hvalu. — Pošto je prvo izdanje popisa slika, kako spomenuh minule godine, jur razprodano, priredjeno je drugo popunjeno i posve preradjeno izdanje, koje će do skora izaći na svjetlo. Ovom prilikom učinjene su i male promjene kod smještenja nekih umotvorina, dočim su sustavnije prema školam, u koje spadaju, porazdieljene. Po tom novom popisu broji naša galerija sada ukupno 326 umotvorina; a osim toga zbirku bakroreza i reprodukcija, koja nije još tačno popisana. Medju onimi umotvorinami imade 18 kartona i 16 brojeva miniatura s mnogo više sitnolika. Pošto je naša galerija kod sastavljanja prvoga popisa godine 1885. brojila 270 umotvorina, to se vidi, da je u ovih pet godina njihov broj narasao za preko petdeset. — Koliko naše občinstvo zanima ovaj nmjetnički zavod, razabire se odatle, što ga je uz ovu godinu do prošloga četvrtka posjetilo do 7000 što domaćih što stranih osoba, koje su svoja imena u

knjigu upisale, neračunajuć ovamo osobe neupisane, kojih je opet dosta bilo.

Još mi je pripomenuti, da je ove godine sbirka slika akademijskih dobrotvora za jednu sliku prirasla, naime akademija je dala o svom trošku naslikati sliku jednoga od svojih glavnih dobrotvora, pokojnoga kanonika Iv. Mikovića, koja je već u ovoj dvorani smještena.

Napomenuv povoljne momente u razvoju ove akademije, nemogu mukom mimoići ni žalostnih, što jih akademija minule godine osjetila, izgubivši smrću pravoga člana dra. Mirka *Šuhaja*, prisjednika kr. stola sedmorice, koji je 30. studenoga 1889 u Budimpešti preminuo. Premda je pokojnik pripadao ovoj akademiji od prvoga njezina početka i revno učestvovao kod njezina osnutka, uz mnoge službene poslove, kojimi bijaše pokojnik kao činovnik obterećen, nije mogao raditi na književnom polju.

Novčano stanje akademije je sada ovako: zakladna glavnica po izkazu zemaljskoga računovodstva iznosila je koncem godine 1889. ukupno 398.040 for. 26 nvč.; pošto je na svršetku 1888. godine imala 394.839 for. 95½ nvč., prirasla je dakle ove godine za 3230 for. 30½ nvč. Ovaj prirast potiče većinom odatle, što su joj nekoji stariji i noviji prilozi i zapisi izplaćeni.

Prihoda je imala jugoslavenska akademija 1889. godine ukupno 19.313 for. 76 nvč, u kojem je sadržan i običan dar preuzv. pokrovitelja s 1000 for. za izdavanje rječnika, na kojem budi mu najdublja hvala. Od toga je prihoda izdano iste godine 19.825 for. 59 nvč., tako da su računi koncem 1889. godine zaključeni s manjkom od 511 for. 83 nvč., što je iz prihoda od

ove godine podmireno. Ovaj manjak potiče odatle, što je iz prihoda akademijske zaklade bilo doznačeno manje i što je manje knjiga razprodano nego 1888. godine. Prem da je prihod manji bio, to se je u književne svrhe izdalo više, nego li 1888. godine, jer je iz prihoda g. 1889. izdano na svjetlo jedanaest knjiga u obsegu od 200 štampanih araka. Kako je u ostalom akademija svoj prihod upotrebila, pokazati će računi, koji će se štampati u V. svezci akademijskoga „*Ljetopisa*“, koji će skoro svjetlo ugledati.

Koliko je ovimi radnjami akademija privredila, o tom suditi, nije mjesto u ovom izvještaju, nego ako se pomenuti prihod poredi s naučnim poslovanjem akademije minule godine, kao što je u ovom izvještaju nacrtano, mislimo, da će svaki nepristran sudac priznati, da ga je akademija prema svomu zadatku plodonosno uložila, te da književna i znanstvena privreda naše akademije, kao što spomenuh napried, nije g. 1890. zaostala za nijednom od prošlih godina. A o samoj akademiji i podpori, koju će uživati, visi još veći napredak njezin na uhar domaće znanosti i razvitak narodne prosvjete.

Pošto su ovom godinom minule tri godine, na koje u smislu § 6. „pravila“ jugoslavenska akademija bira predsjednika, s toga je u svojoj glavnoj skupštini od 4. prosinca o. g., pošto je dojakošnji predsjednik presvietli g. *dr. P Muhić* zamolio, da ga se radi bolježljivosti nebi više biralo, izabrala dojakošnjega predsjednikova zamjenika, predstojnika *dra. Fr. Račkoga* opet svojim predsjednikom. Nu pošto se dr. Rački akademiji na tom oolikovanju i povjerenju s važnih razloga usrdno zahvalio i izjavio, da izbora primiti nemože: akademija, uvidiv ovu odlučnu volju njegovu, te uvrstiv mu u zapisnik svoju harnost za neprestanu nje-

govu neumornu radnju oko napredka ovoga učenoga zavoda, predje na novo biranje i izabere pravoga člana *Josipa Torbara,* predsjenikom akademije za dojduće tri godine.

Pošto su na dalje ovom godinom takodjer minule tri godine, na koje u smislu § 5 poslovnika jugoslavenska akademija bira sebi tajnike, s toga je u istoj glavnoj skupštini o. g. izabrala za tajnika pravoga člana *dra. B. Šuleka,* a pošto sam ja zamolio, da me se nebi više biralo, zaključila je akademija, da drugo tajničko mjesto ostane za sada nepopunjeno.

U istoj glavnoj skupštini izabrala je akademija 13 novih članova, i to 1 počastnoga, 3 prava, a 9 dopisujućih članova. Izabrani su naime:

Za *počastnoga* člana *Ivan K. Rossi,* profesor i ravnatelj papinskih muzeja u Rimu;

Za *prave* članove: dopisujući članovi *dr. Tomo Maretić, dr. Blaž Lorković* i *dr. Kosta knez Vojnović.*

Za *dopisujuće* članove u razredu filologičko-historičkom: *dr. Milivoj Šrepel,* sveučilišni profesor u Zagrebu; *Nikifor Dučić,* arhimandrita i predsjednik srpkoga učenoga družtva u Biogradu; *Fedor Ivanović Uspenski,* profesor na sveučilištu u Odesi; *Timotej Florinski,* profesor na sveučilištu u Kijevu; *Adolfo Pavinski,* profesor na sveučilištu u Varšavi i *Eusebij Fermendžiu,* otac franjevac u Rimu.

Za dopisujuće članove u razredu matematično-prirodoslovnom: *dr. Emil Weyr,* profesor na sveučilištu u Beču; *Dimitrija Nešić,* profesor na velikoj školi u Biogradu, i *Gjorgje Zlatarski,* načelnik geologijskoga zavoda u Sofiji.